

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย เรื่อง หลักการใช้ภาษาไทยมาตราตัวสะกดและคำควบกล้ำ โดยใช้การออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบโครงงานชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.1 ความสำคัญของภาษาไทย
 - 1.2 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.3 คุณภาพของผู้เรียน
 - 1.4 มาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.5 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
 - 1.6 แนวทางจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.7 โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย
2. การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design)
 - 2.1 ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 2.2 หลักการ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 2.3 ขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 2.4 หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 2.4.1 ความหมายของหน่วยการเรียนรู้
 - 2.4.2 องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 2.4.3 กระบวนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 2.5 แผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 2.5.1 หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
 - 2.5.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ
3. การเรียนรู้แบบโครงงาน

- 3.1 หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบโครงการ
- 3.2 ความหมายของการเรียนรู้แบบโครงการ
- 3.3 จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบโครงการ
- 3.4 ประเภทของโครงการ
- 3.5 ส่วนประกอบของโครงการ
- 3.6 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ
- 3.7 การวัดและประเมินผลโครงการ
- 3.8 ประโยชน์ของการทำโครงการ
4. ความพึงพอใจ
 - 4.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 4.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1-80; โรงเรียนบ้านต้าย, 2556, หน้า 1-12) สรุปสาระสำคัญการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้ดังนี้

1. ความสำคัญของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกัน ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสพการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำมาใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสาน ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

2. สารการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง แบ่งเป็น 5 สาร ดังนี้

2.1 สารการอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 สารการเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงาน ชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.3 สารการฟัง การดู และการพูด การฟังและดู อย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดง ความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวจิตใจ

2.4 สารหลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

2.5 สารวรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้ และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

3. คุณภาพผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

3.1 อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้นๆ และบทร้อยกรอง ง่ายๆ ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถาม เชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่ และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน

3.2 มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาทในการเขียน

3.3 เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์ และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

3.4 สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์ หน้าที่ของคำ ในประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่ายๆ แต่งคำคล้องจอง แต่งคำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

3.5 เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

4. มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1: การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราว ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และ
 แสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและ
 สร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย
 การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาไทยไว้
 เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ
 วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

5. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด
 เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตาราง 1 ตัวชี้วัดตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 1 มาตรฐาน ท 1.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 2	1. อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ และบทร้อยกรองง่ายๆ ได้ถูกต้อง 2. อธิบายความหมายของคำและ ข้อความที่อ่าน 3. ตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับ เรื่องที่อ่าน 4. ระบุใจความสำคัญและ รายละเอียด จากเรื่องที่อ่าน 5. แสดงความคิดเห็นและคาดคะเน เหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน	การอ่านออกเสียงและการบอกความหมาย ของคำ คำคล้องจอง ข้อความ และบทร้อยกรอง ง่ายๆ ที่ประกอบด้วยคำพื้นฐานเพิ่มจาก ป. 1 ไม่ น้อยกว่า 800 คำ รวมทั้งคำที่ใช้เรียนรู้ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้อื่น ประกอบด้วย คำที่มีรูปวรรณยุกต์และไม่มี รูปวรรณยุกต์ คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา และไม่ตรงตามมาตรา คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ คำที่มีตัวการันต์ คำที่มี รร คำที่มีพยัญชนะและสระที่ไม่ออกเสียง

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น</p> <p>นิทาน</p> <p>เรื่องเล่าสั้น ๆ</p> <p>บทเพลงและบทร้อยกรองง่ายๆ</p> <p>เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระ</p> <p>การเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระ</p> <p>การเรียนรู้อื่น</p> <p>ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน</p>
	<p>6. อ่านหนังสือตามความสนใจ</p> <p>อย่างสม่ำเสมอและนำเสนอ</p> <p>เรื่องที่อ่าน</p>	<p>การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น</p> <p>หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสม</p> <p>กับวัย</p> <p>หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน</p>
	<p>7. อ่านข้อเขียนเชิงอธิบายและ</p> <p>ปฏิบัติ</p> <p>ตามคำสั่งหรือข้อแนะนำ</p>	<p>การอ่านข้อเขียนเชิงอธิบาย และปฏิบัติ</p> <p>ตามคำสั่งหรือข้อแนะนำ</p> <p>การใช้สถานที่สาธารณะ</p> <p>คำแนะนำการใช้เครื่องใช้ที่จำเป็น</p> <p>ในบ้านและในโรงเรียน</p>
	<p>8. มีมารยาทในการอ่าน</p>	<p>มารยาทในการอ่าน เช่น</p> <p>ไม่อ่านเสียงดังรบกวนผู้อื่น</p> <p>ไม่เล่นกันขณะที่อ่าน</p> <p>ไม่ทำลายหนังสือ</p> <p>ไม่ควรแย่งอ่านหรือชะโงกหน้าไปอ่าน</p> <p>ขณะที่ผู้อื่นกำลังอ่านอยู่</p>

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 2 ตัวชี้วัดตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 2 มาตรฐาน ท 2.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 2	1. คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด	การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดตามรูปแบบการเขียน ตัวอักษรไทย
	2. เขียนเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับประสบการณ์	การเขียนเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับประสบการณ์
	3. เขียนเรื่องสั้นๆตามจินตนาการ	การเขียนเรื่องสั้นๆ ตามจินตนาการ
	4. มีมารยาทในการเขียน	มารยาทในการเขียน เช่น เขียนให้อ่านง่าย สะอาด ไม่ขีดฆ่า ไม่ขีดเขียนในที่สาธารณะ ใช้ภาษาเขียนเหมาะสมกับเวลา สถานที่และบุคคล ไม่เขียนล้อเลียนผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นเสียหาย

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตาราง 3 ตัวชี้วัดตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 3 มาตรฐาน ท 3.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 2	<p>1. ฟังคำแนะนำ คำสั่งที่ซับซ้อน และปฏิบัติตาม</p> <p>2. เล่าเรื่องที่ฟังและดูทั้งที่เป็น ความรู้และความบันเทิง</p> <p>3. บอกสาระสำคัญของเรื่องที่ ฟังและดู</p> <p>4. ตั้งคำถามและตอบคำถาม เกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู</p> <p>5. พุฒแสดงความคิดเห็นและ ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู</p>	<p>การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่ง ที่ซับซ้อน</p> <p>การจับใจความและพุดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้ และความบันเทิง เช่น เรื่องเล่าและสารคดีสำหรับเด็ก นิทาน การ์ตูน และเรื่องขบขัน รายการสำหรับเด็ก ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน เพลง</p>
	6. พุฒสื่อสารได้ชัดเจนตรงตาม วัตถุประสงค์	<p>การพุดสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น การแนะนำตนเอง การขอความช่วยเหลือ การกล่าวคำขอบคุณ การกล่าวคำขอโทษ การพุดขอรับรองในโอกาสต่างๆ การเล่าประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน</p>
	7. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพุด	<p>มารยาทในการฟัง เช่น ตั้งใจฟัง ตามองผู้พุด ไม่รบกวนผู้อื่นขณะที่ฟัง ไม่ควรนำอาหารหรือเครื่องดื่ม ไปรับประทานขณะที่ฟัง ไม่พุดสอดแทรกขณะที่ฟัง มารยาทในการดู เช่น ตั้งใจดู</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<p>ไม่ส่งเสียงดังหรือแสดงอาการรบกวนสมาธิของผู้อื่น</p> <p>มารยาทในการพูด เช่น</p> <p>ใช้ถ้อยคำและกิริยาที่สุภาพ เหมาะสม</p> <p>กับกาลเทศะ ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล</p> <p>ไม่พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด ไม่พูดล้อเลียนให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเสียหาย</p>

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย

การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตาราง 4 ตัวชี้วัดตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 4 มาตรฐาน ท 4.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 2	1. บอกและเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเลขไทย	พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เลขไทย
	2. เขียนสะกดคำและบอก ความหมาย ของคำ	การสะกดคำ การแจกหลูก และการอ่านเป็นคำ มาตราตัวสะกดที่ตรงตามมาตรา และไม่ตรงตามมาตรา การผันอักษรกลาง อักษรสูง และอักษรต่ำ คำที่มีตัวกรันต์ คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน คำที่มี รร ความหมายของคำ
	3. เรียบเรียงคำเป็นประโยคได้ ตรงตามเจตนาของการสื่อสาร	การแต่งประโยค การเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความสั้นๆ
	4. บอกลักษณะคำคล้องจอง	คำคล้องจอง
	5. เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาถิ่นได้เหมาะสม กับกาลเทศะ	ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่น

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ
วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตาราง 5 ตัวชี้วัดตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 5 มาตรฐาน ท 5.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป. 2	1. ระบุข้อคิดที่ได้จากการอ่านหรือการฟังวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน	วรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองสำหรับเด็ก เช่น นิทาน เรื่องสั้นง่าย ๆ ปริศนาคำทาย บทอาขยาน บทร้อยกรอง วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียน
	2. ร้องบทร่ำร้องเล่นสำหรับเด็กในห้องเรียน	บทร่ำร้องเล่นที่มีคุณค่า บทร่ำร้องเล่นในห้องเรียน บทร่ำร้องเล่นในการละเล่นของเด็กไทย
	3. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า บทอาขยานตามที่กำหนด บทร้อยกรองตามความสนใจ

6. แนวทางการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด รวมทั้งช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ ซึ่งมีหลักการและขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ดังนี้

6.1 หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6.1.1 เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

6.1.2 ได้หลักฐานการเรียนรู้ ชิ้นงานหรือภาระงานที่แสดงถึงการบรรลุ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

6.1.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้

6.1.4 เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6.1.5 มีความหลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาสาระ

6.1.6 สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

6.1.7 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย

6.1.8 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง

6.1.9 ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

6.2 แนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและสรุปความรู้ ประเมินผลตนเอง ปรับปรุงตนเองให้พัฒนาก้าวหน้า การจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้

6.2.1 การเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการเรียนการสอน ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ แต่มีระเบียบวินัย ยอมรับความแตกต่างระหว่างแนวทางในการจัดการเรียนการสอน คือ บทเรียนมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน กิจกรรมเรียนรู้หลากหลาย ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีสื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับความสามารถและน่าสนใจ การประเมินผลมุ่งเน้นศักยภาพของผู้เรียน เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้สอนกับผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

6.2.2 การเรียนรู้แบบองค์รวม เป็นการเรียนรู้จากการบูรณาการสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้เข้าด้วยกัน สาระการเรียนรู้จะเรียนจากเรื่องใกล้ตัวที่อยู่อาศัย ท้องถิ่นของตน สังคม ประเทศชาติ สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้ม ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก การเรียนรู้แบบองค์รวมเป็นการบูรณาการความรู้ความเข้าใจเรื่องที่เรียนให้ลึกซึ้งครอบคลุมปัญหา และมีความหมายต่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและการแก้ปัญหาของสังคม

6.2.3 การเรียนรู้จะต้องปรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องมีลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles) ของตน มีอิสระในการเรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบสูง มีวินัยในตนเอง

6.2.4 การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้โดยการประมวลข้อมูลความรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ มาวิเคราะห์ให้เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อนำความรู้และวิธีการไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน ผู้เรียนจะแสวงหาข้อมูลจากการอ่าน การสัมภาษณ์ การดูสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ การฟัง แล้วจดบันทึกข้อมูลนำมาวิเคราะห์ คิดอย่างรอบคอบและนำความรู้ไปปฏิบัติ

6.2.5 การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรม การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกัน ทำให้พัฒนา ทั้งทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานที่ดี

6.2.6 การเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนและมีส่วนร่วมในผลงาน เป็นการให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

6.2.7 การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ เป็นลีลาการเรียนรู้และความถนัดในการเรียนของตนเอง ผู้เรียนจะรู้กระบวนการเรียนรู้จากการที่ผู้สอนเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เพื่อศึกษาวิเคราะห์และสรุปผลการเรียนรู้ และนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ต่อไป

6.2.8 การเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียน เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการสังเคราะห์ ทักษะการจัดการ ทักษะการดำเนินชีวิต และการมีมนุษยสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

6.3 กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษา วิเคราะห์ จุดหมายของหลักสูตร และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในส่วนบทบาทของผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บอกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน โดยดำเนินการดังนี้

6.3.1 เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบทดลองแบบโครงงาน แบบศูนย์การเรียนรู้ แบบสืบสวนสอบสวน แบบอภิปราย แบบสำรวจ แบบร่วมมือ เป็นต้น

6.3.2 คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัย

ต่างๆ เช่น ความรู้ ความสามารถด้านเนื้อหา ความสนใจและวัยของผู้เรียน ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

6.3.3 จัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้

6.3.3.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ใ้รู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบ รู้จักวิธีการวางแผน คิดวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง และฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ลักษณะของโครงงาน เป็นเรื่องของการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ตรวจสอบ สมมติฐาน โดยอาศัยการศึกษา วิเคราะห์ ใช้ทักษะกระบวนการ

6.3.3.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ผลงาน ความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน ลักษณะของการสอนแบบนี้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง จนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจจากการปฏิบัติงานไปใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

6.3.3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด มีวิธีการหลากหลาย วิธีการหนึ่งคือ การใช้คำถาม การตั้งคำถามเน้นกระบวนการคิด โดยใช้หมวดความคิด 6 ใบ เป็นการใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมที่พัฒนาทักษะความคิดในการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องใช้คำพูดและวิธีการต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดลงมือปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานของตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

6.3.3.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสาร ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ด้วยการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน เช่น การเล่าเรื่อง การอภิปราย การวิจารณ์ การโต้เถียง การคัด

ลายมือ การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การประกวดการอ่าน การศึกษาค้นคว้า การแข่งขันตอบคำถาม การอ่านทำนองเสนาะ

6.3.3.5 การพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรมไทย เกิดความตระหนักว่าภาษามีความสำคัญและมีพลัง กิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา จำเป็นต้องจัดควบคุมและสัมพันธ์กับกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทุกกิจกรรม

6.3.3.6 การพัฒนาการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม เป็นการเรียนรู้เรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน การจัดกิจกรรมจึงควรเน้นให้ผู้เรียน ใช้ทักษะภาษาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยการอ่านพิจารณา วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ประเมินค่าวรรณกรรมและวรรณคดีอย่างมีเหตุผล มีการนำเสนอความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ข้อคิด และประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การรายงาน การจัดแสดง การสร้างสรรค์วรรณกรรม ทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง ฯลฯ ทั้งนี้จะเกิดผลทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นแนวทางในการผลิตผลงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

6.3.3.7 การพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาทางภาษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีชีวิตและศิลปะการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น โรงเรียนและชุมชนจะต้องร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาทางภาษา

6.4 การสอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการอ่าน

ผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการอ่าน เช่น อ่านช้า อ่านไม่คล่อง ควรเลือกจัดกิจกรรม ดังนี้

6.4.1 ฝึกอ่านคำยากจากบัตรคำทุกวัน

6.4.2 รวบรวมคำยากและเขียนคำอ่านลงในสมุดคำศัพท์

6.4.3 เลือกอ่านหนังสือหรือนิทานที่ชอบกับครู หรืออ่านกับเพื่อน

6.4.4 อ่านประโยคหรือข้อความตามที่กำหนดให้จากแถบประโยคหรือ

แถบข้อความ

6.4.5 ฝึกกวาดสายตาและกำหนดเวลาในการอ่าน

6.4.6 จัดกิจกรรมการอ่านเร็วทุกวัน

6.4.7 เด็กเก่งอาสาสมัครสอนเพื่อนที่ยังอ่านไม่คล่องเมื่อมีเวลาว่าง

6.5 กิจกรรมเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนที่เรียนปานกลางและเรียนเก่ง

6.5.1 ให้เลือกอ่านหนังสือจากมุมหนังสือหรือห้องสมุดของโรงเรียนและเขียนใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

6.5.2 ฝึกเขียนบรรยายภาพ เขียนเรื่องสั้น และเขียนนิทาน

6.5.3 ให้เลือกอ่านข่าวหรือเหตุการณ์ในหนังสือพิมพ์ และเขียนแสดงความคิดเห็น

7. คำอธิบายรายวิชาภาษาไทย

โรงเรียนบ้านด้ายได้กำหนดคำอธิบายรายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

ศึกษาการอ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ บทร้อยกรอง อธิบายความหมายของคำ ข้อความ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม ระบุใจความสำคัญ แสดงความคิดเห็นและคาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน อ่านหนังสือตามความสนใจ นำเสนอเรื่องที่อ่าน อ่านข้อเขียนเชิงอธิบาย การปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อแนะนำ การคัดลายมือ ตัวบรรจงเต็มบรรทัด การเขียนเรื่องสั้นๆ ฟังคำแนะนำ คำสั่งที่ซับซ้อนและการเล่าเรื่องที่ฟัง ดูทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง การตั้งคำถาม การตอบคำถาม การพูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู การพูดสื่อสารตามวัตถุประสงค์

บอกและเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์และเลขไทย เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ เรียบเรียงคำเป็นประโยคตรงตามเจตนาของการสื่อสาร บอกลักษณะคำคล้องจอง เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ระบุข้อคิดที่ได้จากการอ่าน การฟังวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ร้องบทร้อยกรองเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด บทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

โดยใช้กระบวนการคิด ทักษะการสื่อสาร สรุปรู วิเคราะห์ พูดแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูลจากเรื่องและสื่อต่างๆ ที่อ่าน ฟังและดู

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสามารถสื่อสารสิ่งที่เรารู้ เห็นคุณค่าของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด มีความซาบซึ้ง ภาคภูมิใจในภาษาไทย รักความเป็นไทย ใฝ่เรียนรู้และมีค่านิยมที่เหมาะสม

8. โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย

โรงเรียนบ้านด้ายได้กำหนดโครงสร้างรายวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังตาราง 6

ตาราง 6 โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านด้าย

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้/ สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	หน้า หน้า คะแนน
1	อักษรไทยไชขาน	20	10
	การอ่าน เขียนพยัญชนะ		
	การอ่าน เขียนสระ		
	การอ่าน เขียนวรรณยุกต์		
	การอ่าน เขียนเลขไทย		
	การสะกดคำ การแจกหลูก และการอ่านเป็นคำ		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
2	อ่านเป็นเห็นคุณค่า	20	10
	การสะกดคำ การแจกหลูก และการอ่านเป็นคำ		
	การอ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ บทร้อยกรองง่ายๆ		
	คำที่มีรูปวรรณยุกต์และไม่มีรูปวรรณยุกต์		
	คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราตัวสะกดและ ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด		
	คำควบกล้ำ		
	คำที่มีพยัญชนะและสระที่ไม่ออกเสียง		

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้/ สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	การอธิบายความหมายของคำและข้อความที่อ่าน		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
3	รักอ่านผ่านเส้นเสียง	20	10
	การอ่านจับใจความ		
	การอ่านหนังสือตามความสนใจ		
	การอ่านข้อเขียนเชิงอธิบาย		
	การปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อแนะนำ		
	การใช้สถานที่สาธารณะ		
	คำแนะนำการใช้เครื่องใช้ที่จำเป็นในบ้านและโรงเรียน		
	มารยาทในการอ่าน		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
4	เขียนดีมีคุณค่า	20	10
	การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด		
	มารยาทในการเขียน		
	การแต่งประโยค		
	การเขียนเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับประสบการณ์		
	การเขียนเรื่องสั้นๆ ตามจินตนาการ		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
5	พลังการสื่อสาร	20	10
	การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ คำสั่งที่ซับซ้อน		
	การจับใจความและพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู		

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้/ สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน		
	มารยาทในการฟัง		
	มารยาทในการดู		
	มารยาทในการพูด		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
6	รู้ รักหลักการใช้ภาษา	20	10
	การสะกดคำ การแจกลูก และการอ่านเป็นคำ		
	คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราตัวสะกดและไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด		
	การผันอักษรกลาง อักษรสูง อักษรต่ำ		
	คำที่มีตัวการ์นต์		
	คำที่มีอักษรนำ		
	คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน		
	คำที่มี รร		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
7	โครงการภาษาไทยสู่การเรียนรู้	20	10
	การนำเสนอปัญหา		
	การวางแผน		
	การลงมือปฏิบัติ		
	การเขียนรายงาน		
	การนำเสนอผลงานและการแสดงผลงาน		

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้/ สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
8	ภาษาไทยดงาม	20	10
	คำคล้องจอง		
	ภาษาไทยมาตรฐาน		
	ภาษาถิ่น		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
	การอ่านหนังสือวรรณคดีลำนนำ		
9	ตริ่งใจวรรณคดีและวรรณกรรม	20	10
	การอ่าน การสรุปรข้อคิดวรรณกรรมร้อยแก้ว สำหรับเด็ก		
	การอ่าน การสรุปรข้อคิดวรรณกรรมร้อยกรอง สำหรับเด็ก		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
	การอ่านหนังสือวรรณคดีลำนนำ		
10	ภาษาไทยไพเราะ	20	10
	บทร้องเล่นที่มีคุณค่า		
	บทร้องเล่นในท้องถื่น		
	บทร้องเล่นในการละเล่นของเด็กไทย		
	บทอาขยานและบทร้อยกรองตามที่กำหนดและ ที่มีคุณค่าตามความสนใจ		
	การอ่านหนังสือภาษาพาที		
	การอ่านหนังสือวรรณคดีลำนนำ		
รวมตลอดปี		200	100

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าภาษาไทยมีความสำคัญเพราะภาษาไทยเป็น
เอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นเอกภาพเป็นเครื่องมือ

ในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้นการเรียนรู้ การฝึกทักษะภาษาไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทย การสอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการอ่าน กิจกรรมเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนที่เรียนปานกลาง และเรียนเก่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมี 5 สาระ คือ 1) สาระการอ่าน 2) สาระการเขียน 3) สาระการฟัง การดู และการพูด 4) สาระหลักการใช้ ภาษาไทย 5) สาระวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งในแต่ละสาระจะกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด เพื่อเป็นเป้าหมายในการเรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไทยหน่วยการเรียนรู้ที่ 7 โครงการภาษาไทยสู่การเรียนรู้ โดยบูรณาการเนื้อหาจากหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 และหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราตัวสะกด คำควบกล้ำและคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ซึ่งเนื้อหาที่นำมาพัฒนาจะเป็นมาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทยการเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาไทยไว้ เป็นสมบัติของชาติ ตัวชี้วัดที่ 2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ ตัวชี้วัดที่ 3 เรียบเรียงคำเป็นประโยคได้ตรงตามเจตนาของการสื่อสาร และจะส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในมาตรฐานที่ ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัดที่ 1 อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ และบทร้อยกรองง่ายๆ ได้ถูกต้อง มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราว ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัดที่ 4 มีมารยาทในการเขียน มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึก ในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ตัวชี้วัดที่ 6 พูดสื่อสารได้ชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดที่ 7 มีมารยาทในการฟัง การดูและการพูด

การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design)

การออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สอนเป็นอย่างมากเพราะ จะช่วยให้ทราบถึงวิธีการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างละเอียด ดังนั้นผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ และจะต้องมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยเลือกใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) และทฤษฎีการสอน (Instructional Theory) พร้อมทั้งพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผล โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

1. ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ จะช่วยให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ดังนี้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์และเพยาวี ยินดีสุข (ม.ป.ป., หน้า 3) กล่าวว่า การออกแบบย้อนกลับ หมายถึงการสร้างหลักสูตร และหน่วยการเรียนรู้ (Unit of learning) ด้วยการเริ่มจากการประเมินสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (ม.ป.ป. , หน้า 6) ให้ความหมายของการออกแบบย้อนกลับว่าเป็นวิธีการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้ปลายทางหรือผลงาน ของผู้เรียนเมื่อจบบทเรียนเป็นหลัก โดยครูเป็นผู้ออกแบบไว้อย่างดีแล้วนำองค์ประกอบ ที่สำคัญต่างๆ ที่กำหนดไว้ไปลงในแผนการสอน ขยายเพิ่มเติมรายละเอียดให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เมื่อนำไปสอนจริงก็จะเกิดผลการเรียนรู้คุณภาพผู้เรียนที่ระบุไว้จริง การออกแบบย้อนกลับจึงไม่ใช่แผนการสอน แต่เป็นภาพรวมสำคัญของแผนการสอน มีองค์ประกอบสำคัญของแผน หรือเรียกว่า แผนในระดับกรอบความคิดรวมก็ได้

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2551, หน้า 5) ได้ให้แนวคิดการออกแบบย้อนกลับว่า เป็นวิธีการออกแบบใช้หลักยึดผลปลายทางที่เป็นความรู้ระดับสูง แล้วหา กิจกรรมนำผลความรู้นั้นให้ได้จริง

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2551, หน้า 1) ให้ความหมายการออกแบบย้อนกลับว่า เป็นกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดหลักฐานการแสดงผลออก

ของผู้เรียนหรือกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ หรือตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังก่อน แล้วจึงออกแบบการจัดการจัดการการเรียนรู้เพื่อให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและแสดงความรู้ ความสามารถตามหลักฐานการแสดงผลออก ของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่กำหนดไว้

เฉลิม พักอ่อน (2552, หน้า 25) ได้ให้ความหมายการออกแบบย้อนกลับ ตามแนวคิดของ Grant Wiggins และ Jay McTighe ว่าเป็นกระบวนการออกแบบการจัดการ การเรียนรู้ที่เริ่มจากการกำหนดหลักฐานที่เป็นผลจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามเป้าหมาย การจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนด แล้วจึงออกแบบการจัดการ การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ และแสดงความสามารถตามหลักฐานที่เป็นผล จากการเรียนรู้ของผู้เรียนที่กำหนดไว้

Covey (1989 อ้างถึงใน ฉัตรแก้ว เภาวิเศษ, 2550, หน้า 3) ได้สรุป ความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับว่า การเริ่มต้นจาก จุดมุ่งหมายสุดท้ายในใจ คือการเริ่มต้นสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่ชัดเจนซึ่งหมายความว่า ถ้าเราเข้าใจว่าเรากำลังยืนอยู่ ณ จุดใด และทราบว่าจะไปทางไหนแล้ว ทุกย่างก้าว ที่เราย่ำเดินออกไปย่อมจะนำตัวเราไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องเสมอ การออกแบบการเรียนรู้ แบบย้อนกลับวางอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดอันเดียวกัน นั่นหมายความว่าการศึกษาที่ครู จะเริ่มต้นจัดการเรียนรู้ในเรื่องใดก็ตามที่ครูผู้สอนจะต้องมีภาพที่แจ่มชัดในมโนทัศน์ว่า ในการจัดการเรียนการสอนในท้ายที่สุดของบทเรียนหรือแผนการจัดการเรียนรู้นั้นๆ ครูต้องการสิ่งใดเกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากความหมายที่นักการศึกษาได้อธิบายไว้จึงสรุปได้ว่า การออกแบบ การเรียนรู้แบบย้อนกลับ หมายถึง กระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด หลักฐานการแสดงผลออก และกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามมาตรฐาน การเรียนรู้ และตัวชี้วัดก่อนแล้วจึงออกแบบการจัดการจัดการการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียน มีความรู้ความสามารถและแสดงความรู้ ความสามารถตามหลักฐานที่กำหนด

2. หลักการ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเกิดจากการนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ของนักศึกษามารับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม จึงขอสรุป แนวคิด ทฤษฎี ของนักการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์และพะเยาว์ ยินดีสุข (ม,ป.ป., หน้า 11-12) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของกระบวนการออกแบบย้อนกลับไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ต้องเริ่มด้วยการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้ (Integrated unit of learning) ซึ่งอาจเป็นหน่วยการเรียนรู้ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน หรือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. ต้องเน้นผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ คือ สร้างความเข้าใจที่คงทน พัฒนาทักษะการคิดทั่วไป(ทักษะคร่อมวิชา) และพัฒนาลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นผู้เรียนรู้ ผู้สืบค้น นักคิด
3. ต้องเน้นการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีการประเมิน การปฏิบัติ การทำกิจกรรม การทดลอง และการประเมินผลงาน ชิ้นงาน ภาระงาน
4. ต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้รูปแบบการสอน วิธีสอน แนวการสอนเป็นยุทธศาสตร์การสอน
5. ผู้เรียนต้องสร้างความรู้หรือสร้างคำอธิบายหรือสร้างความหมายด้วยตนเอง โดยผ่านการทำกิจกรรม
6. ต้องให้ผู้เรียนทำกิจกรรมขยายความรู้ (elaboration) ประยุกต์ความรู้ (application) หรือถ่ายโยงความรู้ (Transfer of learning) เพื่อนักเรียนจะได้สร้างผลงาน ชิ้นงาน ซึ่งเป็นหลักฐานร่องรอยเชิงประจักษ์

โกวิท ประวาลพฤษ์ (2551, หน้า 18) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบย้อนกลับว่า ครูต้องออกแบบกิจกรรมก่อนเขียนแผนการเรียนรู้ แล้วจึงนำองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ขยายเพิ่มเติมรายละเอียด ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เมื่อนำไปสอนจริงก็จะเกิดผลการเรียนรู้คุณภาพผู้เรียนตามที่ระบุไว้จริง เหมือนสถาปนิกจะเขียนแผนสร้างบ้าน ก็ต้องออกแบบให้มีภาพรวมของบ้านเสียก่อน แล้วจึงไปเขียนแผนด้านบน ด้านล่างเป็นรายละเอียดสำหรับการก่อสร้างต่อไป

เจลิม พักอ่อน (2552, หน้า 22-25) กล่าวว่ากระบวนการออกแบบย้อนกลับพัฒนาขึ้นโดยGrant Wiggins และJay McTighe ซึ่งได้ให้แนวคิดการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับว่า เป็นการพัฒนาหลักสูตรสำหรับสถานศึกษาซึ่งครูแต่ละวิชาเป็นผู้ออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยเริ่มจากการออกแบบการเรียนรู้เป็นหน่วยตามมาตรฐานของหลักสูตร แต่ละหน่วยการเรียนรู้

ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย ตัวชี้วัดชั้นปี ความเข้าใจที่คงทน ความรู้และทักษะเฉพาะวิชา คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความเข้าใจอย่างแท้จริง ผังแนบเป็นเวลานาน หรือใช้ในการแสวงหาความรู้ใหม่ได้ และในการออกแบบ 1 หน่วยการเรียนรู้ จะมี 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ ได้แก่

ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้ หรือกำหนดความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้น (Identify Desired Results) ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ขั้นที่ 2 กำหนดหลักฐานการแสดงผลของนักเรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นหลักฐานการแสดงผลที่ยอมรับได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ (Determine Acceptable Evidence of Learning)

ขั้นที่ 3 ออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Plan learning Experiences and Instruction) เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงผลตามหลักฐานการแสดงผลที่ระบุไว้ในขั้นที่ 2 เพื่อเป็นหลักฐานว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1

ประดิษฐ์ เหล่าเนตร์ และณัฐภัสสร เหล่าเนตร์ (2552, หน้า 4) ให้แนวคิดเกี่ยวกับจุดเน้นของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ คือในเรื่องที่จะสอนจะต้องกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ หลักฐาน/ชิ้นงานจากการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ประเมินในชั้นเรียนให้ชัดเจน ที่สำคัญที่สุดคือ การระบุทักษะการเชื่อมโยงความรู้ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และทักษะการคิดลงในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ คิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking) คิดเชิงเหตุผล (Logical Thinking) คิดวิพากษ์คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) คิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking) คิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Thinking) และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

จากที่กล่าวมาสรุปหลักการ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ได้ว่า ต้องเริ่มจากการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งต้องกำหนดความรู้ ความสามารถของนักเรียนเรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดหลักฐาน/ชิ้นงาน/ภาระงาน ซึ่งเป็นร่องรอยที่แสดงความรู้ตามที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ออกแบบการจัดกิจกรรม แล้วจึงเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

3. ขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนครูผู้สอนต้องเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ โดยการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตร เพื่อทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวอาจไม่ได้ผ่านการตรวจสอบกิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการวัด ประเมินผล ว่าจะสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดหรือไม่ นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้แนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ซึ่งเรียกว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ดังนี้

เพ็ญณี หล่อวัฒนพงษ์ (2550, หน้า 5) ได้เชื่อมโยงหลักการแนวคิด ของ Wiggins และ McTighe แล้วเสนอแนะแนวทางประยุกต์ใช้สำหรับครูผู้สอนในการ ออกแบบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับหลักสูตร ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุเป้าหมายหลักของการเรียนรู้ คือ การกำหนดความรู้ ความสามารถของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 กำหนดวิธีวัดประเมินผลการเรียนรู้ คือ การกำหนดพฤติกรรม ของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้น หลังจากที่ได้เรียนรู้แล้ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ยอมรับได้ว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในขั้นที่ 2 ซึ่งถ้าผู้เรียนแสดงพฤติกรรม ที่กำหนดไว้ในระดับที่น่าพอใจ แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ ในขั้นที่ 1 และข้อควรคำนึงในการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ คือ

1. การกำหนดขอบข่ายสาระการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพที่ผู้เรียน จะต้อง ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ควรเป็นสาระที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ นโยบายการจัดการศึกษาของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งหลักสูตร

2. สาระการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในสภาพจริง (Authentic Learning) ควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ด้วยการทำโครงการต่างๆ ตามความสนใจ

3. หลักฐานที่ใช้แสดงความเข้าใจของผู้เรียนต้องตรงประเด็น มีความเที่ยงตรง และมีความเชื่อมั่นสูง อันเกิดจากการประเมินตามสภาพจริง ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย มีมาตรฐานถูกต้องตามหลักวิชาการ

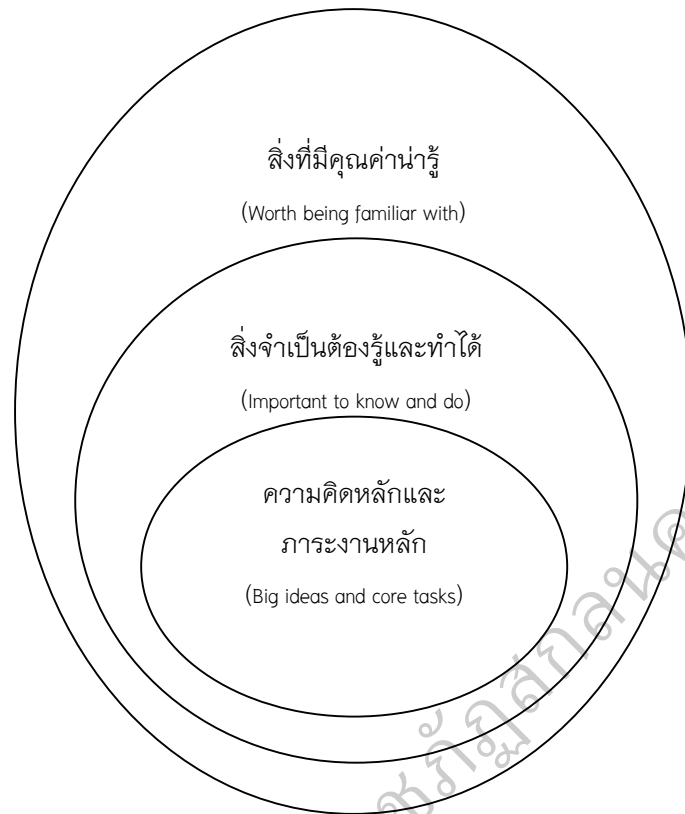
4. เลือกรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีการสอนที่ผ่านกระบวนการวิจัย ทดลองใช้อย่างได้ผล และต้องเป็นกระบวนการที่สนับสนุนการเรียนรู้ ความสนใจและความเป็นเลิศของผู้เรียน

สมิท ธาตุทอง (2550, หน้า 64) ได้กล่าวถึงการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวการออกแบบย้อนกลับไว้ 5 ขั้นตอน ซึ่งครูผู้สอนสามารถปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจ หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดรายชั้นปี สาระการเรียนรู้แกนกลาง คำอธิบายรายวิชา
2. ศึกษาความเข้าใจของผู้เรียน โดยการสำรวจความสนใจของผู้เรียน ระดมสมอง
3. นำหัวเรื่องที่ได้มาวางรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
4. ขยายแผนที่ความคิด โดยนำหัวข้อหลักมากำหนดหัวข้อรอง
5. กำหนดเวลาและตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้

เฉลิม พักอ่อน (2552, หน้า 24-41) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับสำหรับ 1 หน่วยการเรียนรู้ ไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่ต้องการ (Identify desired Results) คือครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์หลักสูตร/มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่ออกแบบว่าจะให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถเรื่องอะไรคงทนที่ติดตัวผู้เรียนไปเป็นเวลานาน (Enduring understandings) ซึ่ง Wiggins และ McTighe แนะนำให้ใช้กรอบความคิด 3 วง เป็นเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการจัดลำดับเนื้อหาสาระที่จะให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ดังภาพประกอบ 2

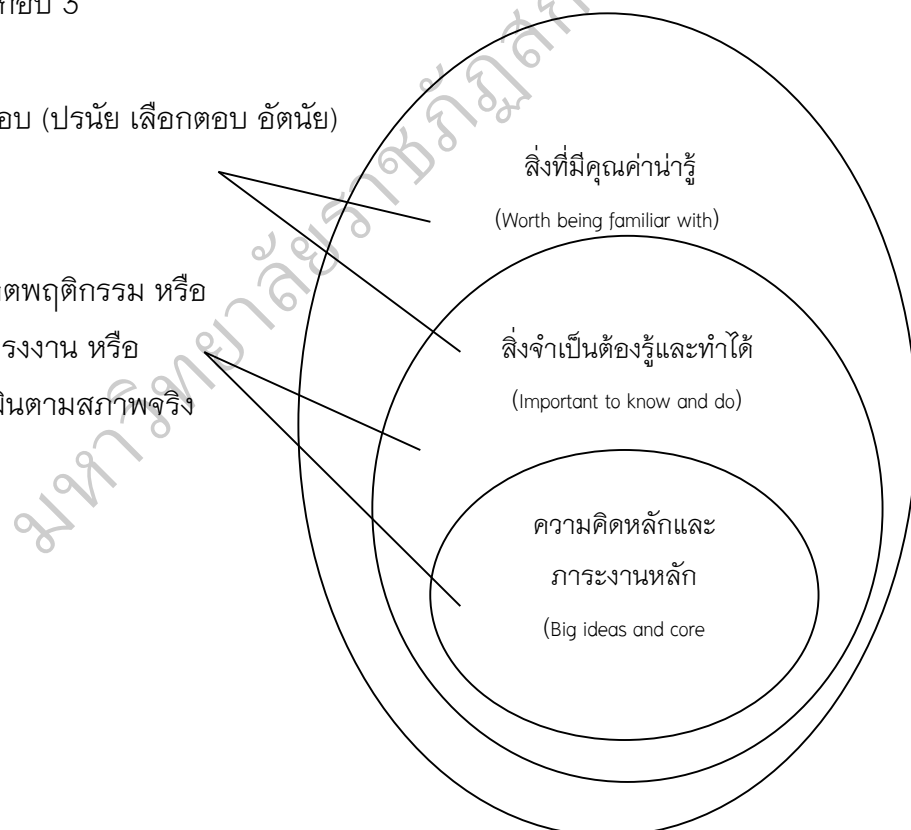
ภาพประกอบ 2 การกำหนดความรู้ และทักษะที่สำคัญประจำหน่วยการเรียนรู้
ที่มา : เฉลิม พักอ่อน, 2552, หน้า 27

ในการจัดการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนควรจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เป็นลำดับอย่างเหมาะสม โดยอาจจะใช้กรอบความคิด 3 วงดังภาพประกอบ 2 ในการพิจารณาการเตรียมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ วงกลมนอกสุด แทนหัวข้อเรื่องหรือเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่เรียน ซึ่งให้ผู้เรียนอ่านศึกษาค้นคว้าประกอบ หรือเพิ่มเติมด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหน่วยการเรียนรู้ที่เรียนมากขึ้น วงกลมกลางแทนความรู้ ทักษะกระบวนการ และแนวคิดหรือความคิดรวบยอดที่สำคัญ ที่ผู้เรียนต้องใช้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ ในระหว่างเรียนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ วงกลมในสุด เป็นความคิดหลักหรือหลักการที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ ที่ต้องการให้เป็นความเข้าใจที่คงทนฝังอยู่ในตัวของผู้เรียนเป็นเวลานาน

ขั้นที่ 2 กำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริงที่เป็นหลักฐานที่ชัดเจน และยอมรับได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Determine acceptable evidence of learning) ในขั้นที่ 1 หลังจากได้เรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดให้แล้ว คำถามสำหรับครูผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ต้องหาคำตอบให้ได้ คือ ครูผู้สอนจะรู้ได้อย่างไรว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐาน หรือตัวชี้วัดของหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้การแสดงผลออกของผู้เรียนควรมีลักษณะอย่างไรจึงจะยอมรับได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องประเมินผลการเรียนรู้โดยการตรวจสอบการแสดงผลออกของผู้เรียนเป็นระยะๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สะสมตลอดหน่วยการเรียนรู้ วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่ควรใช้สำหรับการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแต่ละวงของกรอบความคิด 3 วง สรุปได้ดังภาพประกอบ 3

1. การทดสอบ (ปรนัย เลือกตอบ อัตนัย)

2. การสังเกตพฤติกรรม หรือ
การทำโครงการ หรือ
การประเมินตามสภาพจริง

ภาพประกอบ 3 การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ตามลักษณะความรู้ ความเข้าใจ

ที่มา : เฉลิม พักอ่อน, 2552, หน้า 35

จะเห็นได้ว่า ถ้าจะวัดและประเมินแนวความคิดหลักและภาระงานหลักซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ที่เป็นความเข้าใจที่คงทน (Enduring understanding) ของผู้เรียนวิธีที่เหมาะสมที่สุดคือ การประเมินตามสภาพจริง และการประเมินจากการทำโครงการ ส่วนความรู้ และทักษะที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ ก็ควรใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงเช่นเดียวกัน แต่อาจจะประเมินด้วยการทดสอบด้วยก็ได้ การทดสอบที่ใช้ควรเป็นการทดสอบประเภทเขียนตอบชนิดคำถามปลายเปิดเพื่อจะได้แน่ใจว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่สำคัญอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 3 ออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Plan learning experiences and instruction) หลังจากที่ครูผู้สอนได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และกำหนดหลักฐานที่เป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะสำคัญ และมีความเข้าใจที่คงทนแล้ว ครูผู้สอนควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ หรือจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนปฏิบัติ ดังนี้

1. กำหนดหลักฐานการแสดงผลของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะคุณธรรม จริยธรรมตามเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับขั้นที่ 2 ที่กำหนดไว้

2. กำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ (ข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอดและหลักการต่างๆ) และมีทักษะ ตามมาตรฐาน/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหน่วยการเรียนรู้

3. กำหนดชั่วโมงที่สำหรับการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละชุดของกิจกรรมการเรียนรู้และรวมจำนวนชั่วโมงสำหรับ 1 หน่วยการเรียนรู้

4. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยนำข้อมูลจากการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียดตามรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปขั้นตอนการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับได้ว่า ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร ทำความเข้าใจมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่มีความสอดคล้องกันในแต่ละกลุ่มสาระในระดับชั้นที่สอนมาเป็นเป้าหมายในการเรียนรู้ จัดทำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ระบุความเข้าใจที่คงทน กำหนดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน

ที่แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ตามเป้าหมายของหลักสูตร วิธีประเมินผล จัดลำดับ หลักฐานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบหรือองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

4. หน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

4.1 ความหมายของหน่วยการเรียนรู้

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2550, หน้า 121) กล่าวว่า หน่วยการเรียนรู้ เป็นประหนึ่งอิฐบล็อกจากนำมาวางเรียงขึ้นเป็นตัวหลักสูตร มีไว้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ แต่ละบทเป็นเอกเทศโดยไม่คำนึงถึงภาพรวม

ชรินทร์ มั่งคั่ง (2550, หน้า 160) ได้ให้ความหมายของหน่วยการเรียนรู้ ว่า หมายถึงมวลงประสพการณ์รูปแบบต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริม ศักยภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเรียน

ชนันท์ ธาตุทอง (2552, หน้า 101) ให้ความหมายไว้ว่า หน่วยการเรียนรู้ เป็นการเชื่อมโยงความคิดรวบยอด (Concept) ของสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่หลอมรวม เข้าด้วยกันตามหัวข้อเรื่องที่กำหนดไว้เป็นหลัก หน่วยการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา ที่ถูกตัดทอนเนื้อหาสาระที่มีความสัมพันธ์กันภายใต้หัวข้อหรือหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติ ที่คล้ายๆ กันออกมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนให้ได้รับ ประสพการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม

จากการศึกษาสรุปได้ว่า หน่วยการเรียนรู้หมายถึง มวลงประสพการณ์ รูปแบบต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเรียน โดยผู้สอนวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตร แล้วหลอมรวมเนื้อหาสาระที่มีความสอดคล้องกันจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งหน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วย จะให้ความรู้แบบครบวงจรมีการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาผู้เรียน

4.2 องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ(พว.) (ม,ป.ป., หน้า 26-31) ได้เสนอ โครงร่างและตัวอย่างองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางของ Backward Design ไว้ตามหัวข้อดังนี้

1. หัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้
2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

3. สารระสำคัญ
4. สารระการเรียนรู้
5. ซึ้นงานหรือภาระงาน(หลักฐาน ร่องรอยแสดงควมรู้)
6. การประเมินผล
7. กิจกรรมการเรียนรู้
8. สื่อการเรียนรู้

พิมพันธ์ เตชะคุปต์และเพียวาร์ ยินดีสุข (ม,ป.ป., หน้า 53–54) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ตามแนวทางของ Backward Design ไว้สอดคล้องกับ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ดังนี้

1. หัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้
2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
3. สารระสำคัญ
4. สารระการเรียนรู้
 - 4.1 ความรู้
 - 4.2 ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด
 - 4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. หลักฐาน ร่องรอยแสดงควมรู้
6. การประเมินผล
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

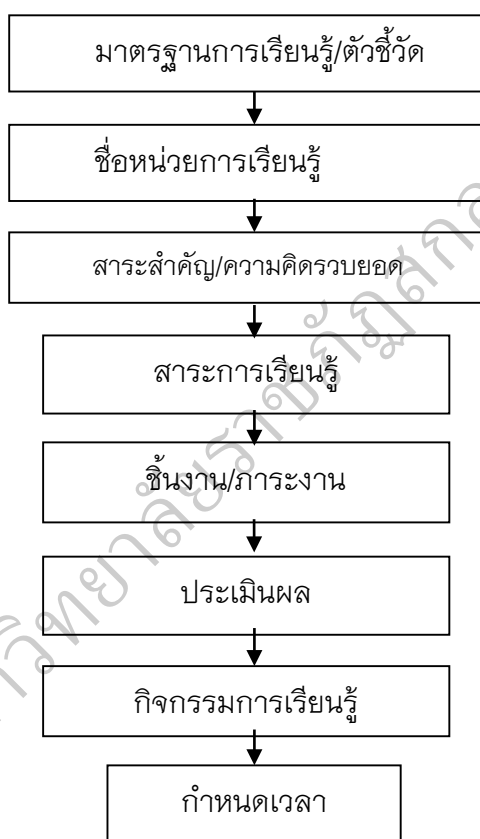
จากการศึกษา สรุปได้ว่าหน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ หัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร สารระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ สารระการเรียนรู้ ที่ต้องระบุถึง ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิดและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ้นงาน ภาระงานที่นักเรียนปฏิบัติที่แสดงถึงองค์ควมรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้

4.3 กระบวนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 39–43) ได้อธิบายขั้นตอนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยใช้หลักการของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ คือ

เริ่มจากการกำหนดมาตรฐานเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงกำหนด ร่องรอยหลักฐานที่ทำให้นักเรียนปฏิบัติแล้วสามารถสะท้อนความสามารถของผู้เรียนตามที ระบุไว้ในมาตรฐานนั้น แล้วจึงวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสิ่งกำหนดให้ นักเรียนปฏิบัติ กระบวนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานมีความยืดหยุ่นสามารถ จัดทำได้ 2 แนวทาง ดังภาพประกอบ 4 และ 5

รูปแบบที่ 1

ภาพประกอบ 4 แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้เริ่มจากการกำหนดมาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดรายปี

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 43

พิมพันธ์ เดชะคุปต์และพะเยาว์ ยินดีสุข (ม.ป.ป., หน้า 57-63) กล่าวว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการออกแบบย้อนกลับมีหลักการ คือ หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วย (Unit plan)

ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมายหลักของการเรียนรู้

1.1 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

1.1.1 มาตรฐานการเรียนรู้ ระบุมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตั้งแต่ 1 มาตรฐานขึ้นไป ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ด้านกระบวนการด้วย

1.1.2 ตัวชี้วัด ระบุตัวชี้วัดชั้นปีให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้

1.2 สำคัญ คือการชี้แจงสาระโดยสรุปที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ของทั้งหน่วยการเรียนรู้

1.3 สาระการเรียนรู้ ระบุสาระที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (K) ด้านทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด (P) ด้าน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

ขั้นที่ 2 กำหนดมาตรฐานหรือร่องรอยของการเรียนรู้/ความเข้าใจ

2.1 ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้) ระบุชิ้นงาน/ผลงานอันเป็นหลักฐานหรือร่องรอยความเข้าใจในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเป็นชิ้นงาน ภาระงานในขั้นตอนของการนำความรู้ไปใช้ประยุกต์ความรู้/เผยแพร่ความรู้ เป็นผลงานที่แสดงว่าผู้เรียนถ่ายโยงความรู้ได้ (transfer of learning) เป็นหลักฐาน/ร่องรอย ที่เกิดหลังผู้เรียนสร้างความรู้เอง ดังนั้น ใบงาน แบบฝึก จึงไม่นับเป็นหลักฐาน แสดงความเข้าใจ

2.2 การประเมินผล เป็นการประเมินการเรียนรู้ของชิ้นงาน ผลงานที่เน้นเกณฑ์ต่างๆ เช่น rubrics scoring rating scales)

ขั้นที่ 3 การเขียนกิจกรรมการเรียนรู้ หรือจัดประสบการณ์ การเรียนรู้

3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เขียนโดยย่อตามสาระการเรียนรู้ และเวลาที่กำหนดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ คือสอนอะไร สอนทำไม สอนอย่างไร ทำกิจกรรมด้วยใบงานใด ได้ชิ้นงานอะไร และประเมินอย่างไร

3.2 สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ระบุสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหน่วย

2. หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง/รายคาบ

2.1 มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

2.1.1 มาตรฐานการเรียนรู้ ระบุมาตรฐานการเรียนรู้ตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตั้งแต่ 1 มาตรฐานขึ้นไป
ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งมาตรฐานการเรียนรู้ด้านกระบวนการของแต่ละ
ชั่วโมงสอน

2.1.2 ตัวชี้วัด ระบุตัวชี้วัดชั้นปีให้สอดคล้องกับมาตรฐาน
การเรียนรู้ด้านกระบวนการของแต่ละชั่วโมงสอน

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด ระบุให้ครบตามที่ต้องการ

2.3 สารสำคัญ คือการชี้แจงสาระโดยสรุปที่นักเรียนจะได้เรียนรู้
ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ของแต่ละชั่วโมงสอน

2.4 สาระการเรียนรู้ ระบุสาระที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
ทั้ง 3 ด้านในแต่ละชั่วโมง คือ ด้านความรู้ (K) ด้านทักษะกระบวนการคิด (P)
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

2.5 ชิ้นงานหรือภาระงาน(หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)
ระบุชิ้นงาน/ผลงานอันเป็นหลักฐานหรือร่องรอยความเข้าใจในแต่ละชั่วโมงซึ่งเป็นหลักฐาน
ร่องรอยที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2.6 คำถามสำคัญ คือคำถามที่ครูและผู้เรียนได้ระบุคำถาม
สำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนหาคำตอบหรือสืบสอบด้วยตนเอง

2.7 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ควรเน้น 1) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง 2) เน้นการบูรณาการ
ทักษะการคิด เศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์
วินัยเชิงบวก 3) เน้นกิจกรรมประยุกต์ใช้ความรู้ ทำให้ได้ชิ้นงาน ผลงานที่เป็นหลักฐาน

2.8 การจัดบรรยากาศเชิงบวก หมายถึง การจัดบรรยากาศ
ในชั้นเรียนดังนี้

2.8.1 บรรยากาศทางกายภาพ เช่น จัดที่นั่งครู จัดที่นั่งผู้เรียน จัดมุมประสบการณ์ จัดป้ายประกาศ จัดแสง สี สิ้นให้เหมาะสม จัดการเชื่อมความสะอาดของชั้นเรียน

2.8.2 บรรยากาศทางจิตใจ เช่น บุคลิกภาพของครู ในด้านการแต่งตัว ภาษาท่าทาง ความมั่นใจ การเสริมแรงแบบต่างๆ การลงโทษ การกระตุ้นสร้างแรงจูงใจนักเรียน

2.9 สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อซอร์ฟแวร์ ฮาร์ดแวร์ ควรระบุให้ชัดเจน

2.10 ประเมินการเรียนรู้ เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการประเมินด้านกระบวนการ และผลผลิต ด้วยการใช้แบบสอบ แบบวัดแบบประเมิน เป็นต้น

2.11 กิจกรรมเสนอแนะ (ถ้ามี)

2.12 ความรู้เพิ่ม

2.13 ใบงาน

2.14 แบบประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงแบบมิติคุณภาพ (rubrics scoring)

2.15 ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

2.16 บันทึกหลังสอน ควรเป็นการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการประเมินการเรียนรู้ที่ใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ อันจะได้อำนาจเพื่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนต่อไป

5.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการแสดงถึงการเตรียมการเรียนการสอนของครูที่เป็นลายลักษณ์อักษร ครูมีคู่มือการสอนที่มีคุณภาพเป็นเอกสารแนวทางการเรียนรู้ช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม ครูคนอื่นสามารถสอนแทนได้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับไว้ดังนี้

ชนันท์ ธาตุทอง (2552, หน้า 10-11) กล่าวว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนท้าย ดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย ลำดับที่ของแผนการจัดการเรียนรู้ ชื่อหน่วย
รายวิชา ระดับชั้น เวลา (ชั่วโมง)

2. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย ความเข้าใจที่คงทน จุดประสงค์
(อาจจะมีหรือไม่มีก็ได้) มาตรฐานเนื้อหา มาตรฐานการปฏิบัติได้ หรือผลการเรียนรู้
ที่คาดหวัง หรือตัวชี้วัดชั้นปี ทักษะคร่อมวิชา/ทักษะข้ามวิชา คำถามสำคัญ กิจกรรม
การเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ หลักฐานและวิธีการประเมิน เกณฑ์การประเมิน

3. ส่วนท้าย ประกอบด้วย บันทึกหลังสอน(แต่ละครั้ง) ชื่ออาจารย์ผู้สอน
ความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้ที่เกี่ยวข้อง

พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์และเพียวร์ ยินดีสุข (ม.ป.ป., หน้า 52-56) ได้เสนอ
แบบฟอร์มการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ 3 ประเภท คือ แผนระยะยาว แผนรายหน่วย
และแผนรายวัน ดังแบบฟอร์ม ต่อไปนี้

แผนระยะยาว

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....ภาคเรียนที่.....
ระดับชั้น.....

วัตถุประสงค์ทั่วไป

.....
.....

ชื่อหน่วย การเรียนรู้	หัวเรื่อง (topic)	เวลา (คาบ)	กิจกรรมการ เรียนรู้	ผลงาน/ภาระงาน แสดงความเข้าใจ	การประเมิน การเรียนรู้

แผนรายหน่วย

หน่วยการเรียนรู้ที่.....เรื่อง.....
 รหัส/ชื่อรายวิชา.....กลุ่มสาระการเรียนรู้.....
 ชั้น.....ภาคเรียนที่.....เวลา.....ชั่วโมง
 ผู้สอน.....โรงเรียน.....

ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมายหลักของการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ตัวชี้วัด 1. 2.

มาตรฐานการเรียนรู้

ตัวชี้วัด 1. 2.

สาระสำคัญ

สาระการเรียนรู้

ความรู้

ทักษะกระบวนการ/กระบวนการคิด

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นที่ 2 กำหนดหลักฐานหรือร่องรอยของการเรียนรู้/ความเข้าใจ ชิ้นงานหรือภาระงาน

(หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)

.....

การประเมิน

ประเด็น การประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
	(8-10 คะแนน)	(5-7 คะแนน)	(ต่ำกว่า 5 คะแนน)

ขั้นที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้

.....

.....

.....

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แผนรายวัน

หน่วยการเรียนรู้ที่.....
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....เรื่อง.....
 ชั้น.....เวลา.....ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

ตัวชี้วัด 1.2.

มาตรฐานการเรียนรู้

ตัวชี้วัด 1.2.

2. จุดประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัด

.....

3. สาระสำคัญ

.....

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

4.2 ทักษะกระบวนการ/กระบวนการคิด

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

5. ชิ้นงานหรือภาระงาน(หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)

.....

6. คำถามสำคัญ

7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

8. การจัดบรรยากาศเชิงบวก

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

10. ประเมินการเรียนรู้

11. กิจกรรมเสนอแนะ(ถ้ามี)

12. ความรู้เพิ่มเติม(ถ้ามี)

13. ใบงาน(ถ้ามี)

14. แบบประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง

15. ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

16. บันทึกหลังการสอน

16.1 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

16.2 ปัญหาอุปสรรค

16.3 แนวทางแก้ไข

แผนการจัดการเรียนรู้สรุป มี 3 ประเภท คือ แผนระยะยาว แผนรายหน่วย และแผนรายวัน องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ประกอบด้วย ลำดับที่ของแผนการจัดการเรียนรู้ ชื่อหน่วย รายวิชา ระดับชั้น เวลา(ชั่วโมง) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ ความเข้าใจที่คงทน ชิ้นงานหรือภาระงาน คำถามสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศเชิงบวก สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะ(ถ้ามี) ความรู้เพิ่มเติม(ถ้ามี) ใบงาน(ถ้ามี) แบบประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง ส่วนท้าย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ที่เกี่ยวข้อง บันทึกหลังสอน (แต่ละครั้ง) ชื่ออาจารย์ผู้สอน

การเรียนรู้แบบโครงงาน

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้โดยการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวของตนเองมากขึ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 8) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการทำโครงงานในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบโครงงาน

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานได้อาศัยพื้นฐานแนวคิดที่ว่ามนุษย์จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นจากการกระทำและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความรู้ใหม่เกิดขึ้นได้จากความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับความรู้ที่มีมาก่อน การสร้างความคิดริเริ่มใหม่และประสบการณ์เดิมที่ไม่เป็นทางการ และยังคงคล้องกับแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้แบบโครงงานจะประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นถ้าได้รับความร่วมมือ ส่งเสริมจากสมาชิกในกลุ่มมากกว่าให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งคิดคนเดียว การเรียนรู้แบบโครงงานถูกสร้างขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการขยายแหล่งเรียนรู้ของตนให้กว้างขวางขึ้นจากข้อมูลที่มีอยู่ในตำราเล่มหนึ่งไปสู่แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในโรงเรียน ชุมชน ห้องถื่นและจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และนำความรู้ที่แต่ละคนมีอยู่มารวมกัน แนวคิดดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดจากนักการศึกษาซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

วิลลาร์ด สุนทรโรจน์ (2549, หน้า 206) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยพัฒนาสติปัญญา รวมทั้งทัศนคติเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับคนอื่น กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้เรียน ภายใต้บรรยากาศที่เด็กได้รับบรรยากาศการได้รับการปฏิบัติจากครูอย่างให้เกียรติ เคารพความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้เรียน การสอนแบบโครงงานเป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง โดยมีกระบวนการหลัก คือ กระบวนการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และได้เรียนรู้จากการได้รับประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้เบื้องต้น

ทิตนา แคมมณี (2553, หน้า 90-140) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการทำโครงงานเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีรากฐานมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ของ Piaget และ Vygotsky ซึ่งเชื่อว่าพัฒนาการทางเซาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านกระบวนการซึมซาบหรือดูดซึม (assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและ ซึมซาบข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม คนทุกคนจะมีการพัฒนาเซาว์ปัญญาไปตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม วุฒิภาวะ สถาบันสังคมจะมี

อิทธิพลต่อพัฒนาการทางเซอว์ปัญญาของแต่ละบุคคล ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้
 โครงการมีดังนี้

1. ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) เป็นทฤษฎีที่มุ่งความสนใจ
 ไปที่บทบาทของผู้เรียนในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Constructing new knowledge)
 นักจิตวิทยาการเรียนรู้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ที่มีชื่อเสียงกลุ่มนี้ได้แก่ Dewey, Piaget,
 Vygotsky และ Ausubel เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นการพยายามเชิงสังคม เป็นการเรียนรู้
 แบบร่วมมือกัน ซึ่งเน้นความสำคัญของการสร้างความรู้โดยกลุ่มคน ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า
 ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีแนวคิดพื้นฐาน ดังนี้

1.1 ผู้เรียนสร้างระบบความเข้าใจด้วยตนเองมากกว่าการส่งผ่านหรือ
 การถ่ายทอดจากผู้สอน

1.2 การเรียนรู้ใหม่สร้างบนฐานของการเรียนรู้ที่ผ่านมา (Prior
 understanding) ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

1.3 การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social
 interaction) ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นการเปิดโอกาส
 ให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจกับแนวคิดต่างๆ และทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสประเมินความเข้าใจ
 ของตนเอง

1.4 การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงสร้างเสริมให้การเรียนรู้
 มีความหมาย (Meaningful learning) การเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ นั้นยอมรับ
 ข้อมูลที่มีอยู่เดิม และข้อมูลใหม่ที่เกิดขึ้น

2. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า การเรียนรู้
 เกิดจากพลังกระตุ้นจากภายนอกในรูปแบบของการให้รางวัลและการลงโทษ ผู้เรียนมีบทบาท
 คอยรับ (passive) สิ่งเร้าและมีปฏิสัมพันธ์ ส่วนผู้สอนมีบทบาทในการควบคุมและกระตุ้น
 ให้เกิดพฤติกรรมที่คาดหวังด้วยการให้รางวัลหรือการลงโทษ

3. ทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitivism) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจาก
 การรับข่าวสาร จัดเก็บข่าวสาร และการนำข่าวสารออกมาใช้ ผู้เรียนต้องตื่นตัว (Active)
 ในการพัฒนากลยุทธ์ที่จะสร้างความเข้าใจอย่างมีความหมาย ส่วนผู้สอนถือเป็นผู้ร่วม
 กระบวนการพัฒนากลยุทธ์และการใช้กลยุทธ์อย่างมีความหมาย

4. ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanism) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมา
 พร้อมกับความดีที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มีอิสระที่จะนำตนเองและพึ่งพาตนเองได้ มีความคิด

สร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม มีอิสระในการเลือกทำสิ่งต่างๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อน ในการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีนี้ควรให้ผู้เรียนมีสมรรถภาพในด้านความรู้ อารมณ์ ความรู้สึก และทักษะไป พร้อมๆ กัน ซึ่งหมายความว่า ครูควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล มีความชื่นชมต่อสิ่งที่เรียน และให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง การสอนแบบโครงการ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยพัฒนาสติปัญญา รวมทั้ง ทัศนคติเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับคนอื่น กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวผู้เรียน ภายใต้บรรยากาศที่เด็กได้รับบรรยากาศการได้รับการปฏิบัติจากครูอย่างให้เกิดริคิด เคารพความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้เรียน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบโครงการ มาจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่ามนุษย์จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นจากการกระทำและการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความรู้ใหม่ได้มาจากสิ่งที่สัมพันธ์กับความรู้ที่มีมาก่อน และการเรียนรู้ แบบโครงการจะมีพลังมากยิ่งขึ้นถ้าได้รับการส่งเสริมจากสมาชิกในกลุ่มมากกว่าให้คนใด คนหนึ่งคิดคนเดียว ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และ นำความรู้ที่แต่ละคนมีอยู่มารวมกัน เป็นการเน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ปฏิบัติ จจริงด้วยตนเอง โดยได้เรียนในสิ่งที่สนใจ อยากรู้คำตอบ ได้ใช้วิธีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ หลากหลายรูปแบบ ได้ใช้ความรู้ความเข้าใจจากเรื่องต่างๆ ที่เรียนมาเพื่อหาคำตอบ และ สุดท้ายผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนกระทำ ได้รับการแนะนำ ปรีกษา ดูแลจากผู้สอน ดังนั้นผู้สอนจะต้องเข้าใจธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจ พัฒนาการ และความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา ตนเองเต็มตามศักยภาพ

2. ความหมายของการเรียนรู้แบบโครงการ

จากการศึกษา นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ แบบโครงการ สรุปได้ดังนี้

สุเมธดา งามชัด (2548, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของโครงการว่าเป็น วิธีการสอนที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายมุ่งเน้นหัวข้อเรื่องที่ผู้เรียนสนใจมากกว่า ตัวภาษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเนื้อหา วิธีการศึกษาค้นคว้าการแบ่งงาน ตลอดจน รูปแบบชิ้นงานอันเป็นผลผลิตสุดท้ายของกระบวนการที่ผู้เรียนได้ทำข้อตกลงกันไว้

นอกจากนี้การสอนแบบนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ภาษาและทักษะที่เรียน มาแล้วมาปรับใช้ในการดำเนินงาน เป็นการนำภาษามาใช้ในชีวิตจริง

เสถียร เดิมศรีภูมิ (2548, หน้า 43) ให้นิยามว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ คือการให้ผู้เรียนได้เลือกประเด็นปัญหาที่ต้องการจะศึกษา และหาวิธีการ ตลอดจนแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และได้นำความรู้ไปใช้จริง

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549, หน้า 180) ให้นิยามว่า การเรียนรู้แบบโครงการเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ หรือการค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้ หรือสงสัยด้วยวิธีการต่างๆ เป็นวิธี การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เลือกศึกษาตามความสนใจของตนเองหรือของกลุ่ม เป็นการตัดสินใจร่วมกัน จนได้ชิ้นงานที่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ได้ในชีวิตจริง

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552, หน้า 84) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ซึ่งอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการอื่นๆ ที่เป็นระบบไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบในเรื่องนั้นๆ ภายใต้คำแนะนำ ปรีกษาและความช่วยเหลือจากผู้สอน หรือผู้เชี่ยวชาญ เริ่มตั้งแต่การเลือกเรื่องหรือหัวข้อที่จะศึกษา การวางแผน การดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด ตลอดจนการนำเสนอผลงาน ซึ่งในการทำโครงการนั้นทำได้ทุกระดับชั้น อาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม จะทำในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

จากการศึกษาสรุปความหมายของการเรียนรู้แบบโครงการได้ว่า การเรียนรู้แบบโครงการเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้งซึ่งตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้า คิดค้น วางแผน และลงมือปฏิบัติตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้กำกับดูแลและให้คำปรึกษา ภายใต้กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ

3. จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบโครงการ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบโครงการไว้ ดังนี้

วัจนา พิพัฒน์ทศพล (2546, หน้า 30) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายการเรียนรู้แบบโครงการมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่อไปนี้

1. พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเลือกหัวข้อและวิธีการดำเนินการด้วยตนเอง
2. เชื่อมโยงองค์ความรู้กับชีวิตจริง โดยนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้หรือปฏิบัติจริง
3. พัฒนาความรับผิดชอบ โดยให้เสรีภาพในการคิดและการทำ กำหนดภาระงานและการดำเนินงานเอง

กิตติชัย สุธาสิโนบล (2546, หน้า 2) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบโครงการว่ามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทักษะพื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ โดยเน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริงอย่างมีความสุข
2. เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งสามารถนำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้
3. เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจตนเอง ปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดและความต้องการของตนเอง
4. เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทักษะทางสังคม จริยธรรมเพื่อค้นคว้าหาคำตอบอย่างนักแสวงหาความรู้ สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552, หน้า 84-85) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงการมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของตนเองในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพลังความอยากรู้อยากเห็น
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจว่าจะทำอะไร กับใคร อย่างไร และเสริมสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่เขาต้องการค้นหาคำตอบ

4. เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากการศึกษาสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบโครงการ มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเลือกหัวข้อและวิธีการดำเนินการด้วยตนเอง นำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง และพัฒนาความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการดำเนินงาน

4. ประเภทของโครงการ

เนื่องจากโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีรูปแบบการดำเนินการ คล้ายคลึงกับงานวิจัย และสามารถศึกษาได้อย่างกว้างขวาง นักการศึกษาจึงได้เสนอ ประเภทของโครงการไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2545, หน้า 59-62) ได้แบ่งประเภทของโครงการ ตามสาระการเรียนรู้ได้ 2 ประเภท คือ

1. โครงการตามสาระการเรียนรู้ เป็นโครงการที่ใช้เนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เป็นพื้นฐานในการทำโครงการ โดยมีการบูรณาการความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมเข้าด้วยกัน

2. โครงการตามความสนใจ เป็นโครงการที่ผู้เรียนสามารถกำหนดขึ้นมา ตามความสนใจและความถนัดโดยการนำเอาความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยม จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกัน

กิตติชัย สุธาสิโนบล (2546, หน้า 4-6) กล่าวว่า ประเภทของโครงการ สามารถแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. โครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูล (Survey research project) โครงการประเภทนี้เป็นการศึกษาหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพต่าง ๆ ที่มีอยู่ใน ธรรมชาติในแต่ละสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลด้านต่าง ๆ แล้วนำมา จำแนกเป็นหมวดหมู่ และนำเสนออย่างมีระบบ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ในเรื่องดังกล่าวนั้น ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. โครงการประเภททดลอง (Experimental research project) ขั้นตอน การทำโครงการประเภทนี้จะต้องมีการกำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐานการกำหนดตัวแปร การกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ การออกแบบการทดลอง ดำเนินการทดลองเพื่อหาคำตอบ ของปัญหา หรือตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ แปรผล สรุปผล อภิปรายผลการทดลอง และ การให้ข้อเสนอแนะ การทำโครงการประเภททดลองนี้ในบางครั้งอาจจำเป็นต้องทำ

การทดลองเพื่อศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นเสียก่อนเพื่อให้ได้ข้อมูลบางประการมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดรายละเอียดต่างๆของการศึกษาค้นคว้าจริง

3. โครงการประเภทการพัฒนาหรือการประดิษฐ์ (Developmental research project/Invention research project) เป็นการประยุกต์ทฤษฎีและหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาหรือสร้างประดิษฐ์อุปกรณ์ เครื่องมือใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จากการสังเกต วิเคราะห์ เครื่องมือเครื่องใช้หรือวิธีการในการจัดการต่างๆ แล้วพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง สิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าหรือเป็นสิ่งที่ริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ หรือแบบจำลองทางความคิด

4. โครงการประเภทการสร้างทฤษฎีหรือการอธิบาย (Theoretical research project) เป็นการนำเสนอทฤษฎี แนวคิดใหม่ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่แตกต่างไปจากแนวความคิดเดิม ซึ่งต้องอาศัยข้อมูล หรือทฤษฎีสนับสนุน ดังนั้น ผู้ที่ทำโครงการประเภทนี้ต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี และต้องศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง จึงไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา

วิมลศรี สุวรรณรัตน์ และมาชะ ทิพย์ศิริ (2547, หน้า 7-10) แบ่งประเภทของโครงการเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. โครงการประเภทสำรวจและรวบรวมข้อมูลโครงการประเภทนี้ ผู้ทำโครงการเพียงต้องการสำรวจ และรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เห็นลักษณะหรือความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาได้ชัดเจน การสำรวจและรวบรวมข้อมูลอาจทำได้หลายรูปแบบ แล้วแต่รายวิชานั้นๆ เช่น สำรวจคำราชาศัพท์ในวิชาภาษาไทย สำรวจชื่อพืชเศรษฐกิจของจังหวัดที่นักเรียนอยู่ในวิชาสังคมศึกษา สำรวจคำศัพท์ในวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น โครงการประเภทสำรวจข้อมูล ไม่จำเป็นจะต้องมีตัวแปรเข้ามาเกี่ยวข้องกับนักเรียนเพียงแต่สำรวจรวบรวมข้อมูลที่ได้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดให้เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอก็ถือว่าเป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูลแล้ว

2. โครงการประเภททดลองการทำโครงการประเภททดลอง ต้องมีการจัดการกับตัวแปรที่จะมีผลต่อการทดลองซึ่งจะมี 4 ชนิด คือ

2.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ หมายถึงเหตุของการทดลองนั้นๆ

2.2 ตัวแปรตาม ซึ่งจะเป็นผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงตัวแปรต้น

2.3 ตัวแปรควบคุม หมายถึง สิ่งที่ต้องควบคุมให้เหมือนกัน มิฉะนั้นจะมีผลทำให้ตัวแปรตามเปลี่ยนไป

2.4 ตัวแปรแทรกซ้อน ซึ่งจริง ๆ แล้วก็คือตัวแปรควบคุมนั่นเอง แต่บางครั้งเราจะควบคุมไม่ได้ ซึ่งจะมีผลแทรกซ้อน ทำให้ผลการทดลองผิดไป แต่แก้ไขได้ โดยการตัดข้อมูลที่ผิดพลาดทิ้งไป

3. โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ เป็นการนำเอาความรู้ที่มีอยู่มาประดิษฐ์ หรือสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก ผู้เขียนจะรวมถึงการเขียนหนังสือ แต่งเพลงสร้างบทละคร และอื่นๆ ไว้ในโครงการด้วย โครงการประเภทนี้ เช่น การแต่งบทประพันธ์ การเขียนหนังสือประกอบการเรียน แทนหนังสือเรียนที่ใช้กันอยู่ การออกข้อสอบเพื่อให้เพื่อนๆ ใช้สอบแทนข้อสอบที่ครูออกข้อสอบ เป็นต้น

4. โครงการประเภททฤษฎี โครงการประเภททฤษฎี เป็นการใช้จินตนาการของตนเองมาอธิบายหลักการ หรือแนวความคิดใหม่ๆ ซึ่งอาจอธิบายในรูปของสูตร หรือสมการ หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และไม่สามารถอธิบายได้โดยหลักการเดิม ๆ การทำโครงการประเภทนี้ ผู้ทำโครงการจะต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดีจึงสามารถอธิบายได้อย่างเหตุผล และน่าเชื่อถือ จึงไม่เหมาะที่จะทำในระดับนักเรียนมากนัก จากการศึกษาสรุปได้ว่า ประเภทของโครงการ แบ่งโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ โครงการตามความสนใจ และโครงการตามสาระการเรียนรู้ และแบ่งตามลักษณะการดำเนินการตามความถนัดและความสนใจสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ โครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูล โครงการประเภททดลอง โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ และโครงการประเภทการสร้างทฤษฎีหรือการอธิบาย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการประเภทสำรวจและรวบรวมข้อมูลตามสาระการเรียนรู้

5. ส่วนประกอบของโครงการ

ในการจัดทำโครงการผู้จัดทำต้องนำเสนอข้อมูล รายละเอียดการดำเนินการ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอส่วนประกอบของการเขียนรายงานโครงการไว้ ดังนี้

วิมลศรี สุวรรณรัตน์ และมาชะ ทิพย์ศิริ (2547, หน้า 21) กล่าวว่า การเขียนรายงานโครงการเป็นรูปแบบหนึ่งของการเสนอผลงานที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ตั้งแต่ต้นจนจบ โครงการที่สมบูรณ์ควรประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ชื่อโครงการ
2. ชื่อผู้ทำโครงการ โรงเรียน ปีที่จัดทำ
3. ชื่อครูที่ปรึกษา
4. บทคัดย่อสั้นๆ ที่บอกเค้าโครงอย่างย่อๆ ประกอบด้วย เรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา และสรุปผล

5. กิตติกรรมประกาศแสดงความขอบคุณ หรือหน่วยงานที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือให้งานสำเร็จ

6. ที่มา และความสำคัญของโครงการ
7. จุดประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า
8. สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า (ถ้ามี)
9. วิธีดำเนินการ
10. ผลการศึกษาค้นคว้า
11. สรุปผลการศึกษาค้นคว้า
12. เอกสารอ้างอิง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข, และราชน มีศรี (2553, หน้า 114)

กล่าวว่าการทำโครงการแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนอ้างอิง

1. ส่วนนำ ส่วนประกอบที่สำคัญคือ

1.1 หน้าปก ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ผู้ทำโครงการ อาจารย์ที่ปรึกษา

1.2 บทคัดย่อ มักเขียนเป็นข้อความสั้น ไม่เกิน 600 คำ ซึ่งจะกล่าวถึง

ปัญหาหรือวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีดำเนินการศึกษา และผลของการศึกษา

1.3 สารบัญ ประกอบด้วยหัวเรื่อง และเลขหน้า

2. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

2.1 หลักการและเหตุผลหรือที่มาและความสำคัญของโครงการ ซึ่งจะเขียนอธิบายเป็น 3 ส่วน คือส่วนที่ 1 ส่วนที่เป็นคำนำเป็นการบรรยายถึงนโยบาย สภาพทั่วไปหรือปัญหาที่ต้องทำโครงการ ส่วนที่ 2 เนื้อเรื่อง อธิบายถึงรายละเอียดเชื่อมโยงให้เห็นประโยชน์ของการทำโครงการโดยมีหลักการ ทฤษฎีสนับสนุน ส่วนที่ 3 สรุปถึงความจำเป็นที่ต้องทำตามส่วนที่ 2 เพื่อแก้ปัญหาความรู้ใหม่ ค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ให้เป็นไปตามส่วนที่ 1

- 2.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา กำหนดเป้าหมายปลายทางที่ต้องการทำโครงการให้ชัดเจน
- 2.3 เอกสาร ทฤษฎีและหลักการที่สำคัญ
- 2.4 สมมติฐานของการศึกษา
- 2.5 ขอบเขตของการศึกษา คือ การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนตัวแปรที่ศึกษา
- 2.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- 2.7 วิธีดำเนินการศึกษา ประกอบด้วย อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา วิธีการศึกษาหรือทดลองโดยการเขียนเป็นขั้นตอนเรียงตามลำดับ
- 2.8 ผลการวิเคราะห์ คือการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มานำเสนอ ในแบบต่างๆ เช่น ตาราง กราฟเส้น กราฟแท่ง การบรรยาย เป็นต้น แล้วแปลผลข้อมูล โดยการเขียนบรรยายความหมายของข้อมูล
- 2.9 สรุปผลและข้อเสนอแนะ
3. ส่วนอ้างอิง เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับบรรณานุกรมหรือเอกสารอ้างอิง และภาคผนวก

จากการศึกษาส่วนประกอบของการเขียนรายงานโครงการสรุปว่า โครงการมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย หน้าปก บทคัดย่อ และสารบัญ 2) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลหรือที่มาและความสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ของการศึกษา เอกสารทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง สมมติฐานของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและข้อเสนอแนะ 3) ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย บรรณานุกรม หรือเอกสารอ้างอิงและภาคผนวก

6. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

การทำโครงการเป็นกิจกรรมสำคัญที่ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีนักการศึกษาได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมโครงการไว้ ดังนี้

วิมลศรี สุวรรณรัตน์ และมาชะ ทิพย์ศิริ (2547, หน้า 10-24) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดทำโครงการไว้ ดังนี้

1. การคิดหัวข้อหรือปัญหาที่จะศึกษาเป็นขั้นตอนที่สำคัญและยากที่สุด หัวข้อเรื่องของโครงการ มีความเฉพาะเจาะจงและชัดเจน และควรเป็นเรื่องแปลกใหม่ ซึ่งแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ด้วย หัวเรื่องควรได้มาจากความสนใจ ความสงสัย และความอยากรู้อยากเห็นทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน

2. การวางแผนในการทำโครงการ ขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนในการทำโครงการ รวมทั้งการเขียนเค้าโครงของโครงการ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรัดกุม และรอบคอบ เค้าโครงของโครงการโดยทั่วๆ ไปเขียนขึ้นเพื่อแสดงแนวคิด แผนงาน และขั้นตอนของการทำโครงการ

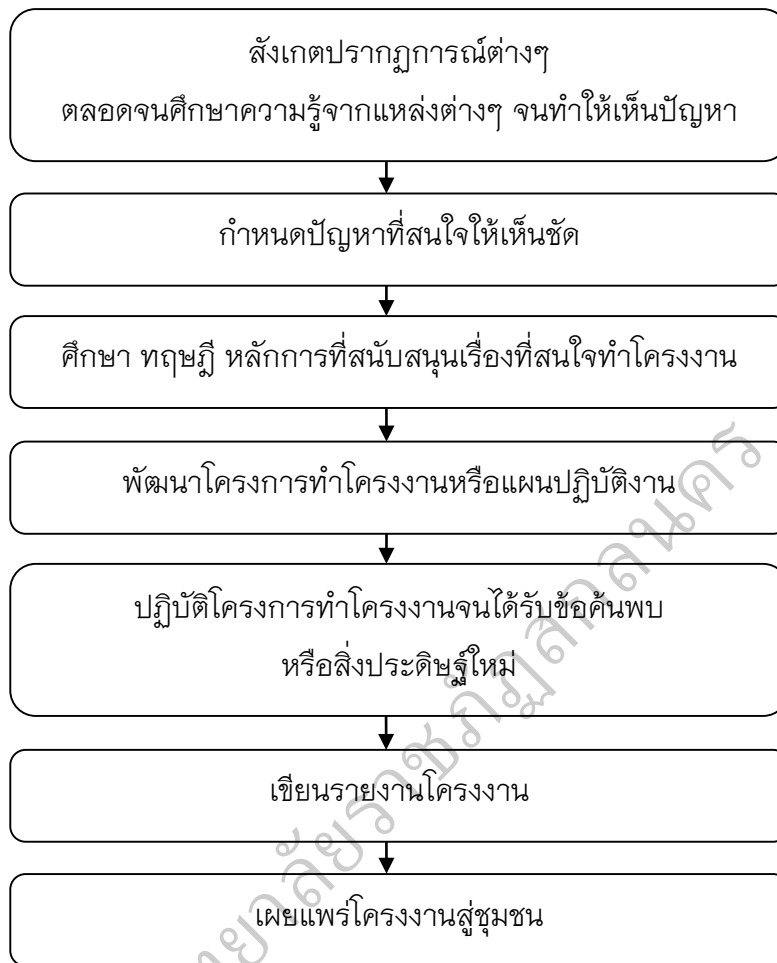
3. การลงมือทำโครงการ เมื่อเค้าโครงของโครงการผ่านความคิดเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเริ่มลงมือทำโครงการ โดยการปฏิบัติตามแผนดำเนินงาน อาจเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมจากแผนงานที่วางไว้ในตอนแรกบ้างก็ได้ เมื่อดำเนินโครงการครบถ้วนตามขั้นตอนได้ข้อมูลแล้ว ควรมีการตรวจสอบผลการทดลองซ้ำ หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล แปรผล และสรุปผลการศึกษาค้นคว้าพร้อมทั้งอภิปรายผลการศึกษา

4. การเขียนรายงาน การเขียนรายงานควรเขียนภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจนสั้นๆ และตรงไปตรงมา อาจเขียนตามหัวข้อที่กำหนด หรือมีสิ่งอื่นที่ต้องการบอกให้ทราบ ซึ่งสามารถที่จะปรับเปลี่ยนได้

5. การนำเสนอโครงการ การนำเสนอโครงการเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะสะท้อนการทำงาน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ทำ ผู้เรียนควรได้รับการฝึกบุคลิกภาพในการนำเสนอให้สง่าผ่าเผย และฝึกผู้ฟังให้มีมารยาทในการฟัง

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข, ราชน มีศรี (2553, หน้า 114)

กล่าวว่าขั้นตอนการทำโครงการเป็นการใช้ขั้นตอนตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ คือ การสังเกต การศึกษาเรื่องราวต่างๆ ในแหล่งต่างๆ เพื่อให้เห็นปัญหา จากนั้นคาดคะเนติดตามปัญหาโดยการศึกษา หลักการทฤษฎีที่สนับสนุนเรื่องนั้น แล้วใช้ความรู้ที่ศึกษามาเป็นแนวทางในการออกแบบการทำโครงการ ดำเนินการปฏิบัติตามโครงการ ขั้นสุดท้ายนำเสนอข้อมูลที่ได้อภิปรายมาเขียนรายงานโครงการเพื่อเผยแพร่ต่อชุมชนต่อไป ขั้นตอนดังกล่าวปรากฏดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการทำโครงการ

ที่มา : พิมพ์พันธ์์ เดชะคุปต์, เพียวร์ ยินดีสุข, และราเชน มีศรี (2553, หน้า 11)

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) (2554, หน้า 28-31) ได้เสนอ
แนวทางการจัดกิจกรรมโครงการไว้ดังนี้

1. ขั้นตอนในการเรียนรู้แบบโครงการ

1.1 การเลือกเรื่องที่จะให้ผู้เรียนทำโครงการ ครูเป็นผู้กำหนดเรื่องที่จะศึกษาแล้วให้ผู้เรียนสำรวจและรวบรวมข้อมูล โดยอาจสำรวจจากสภาพจริงแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่มีอยู่ในเอกสาร และให้ผู้เรียนวิเคราะห์ผลที่ได้ซึ่งจะทำให้มีความรู้มากยิ่งขึ้น หัวข้อที่ผู้เรียนเลือกทำโครงการอาจตรงกันก็ได้ แต่ลักษณะเนื้องานจะต่างกัน

1.2 ออกแบบการทำงาน ครูอาจนำหัวข้อเรื่องที่คุณเรียนศึกษามาวิเคราะห์ ในประเด็นคือ ชื่อเรื่อง ผู้ทำโครงการ ปัญหาหรือเหตุจูงใจในการทำงาน ตัวแปร (ถ้ามี) ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม ตัวแปรควบคุม ผลที่คาดว่าจะได้รับ แหล่งข้อมูลที่คุณเรียนจะศึกษา ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวัสดุอุปกรณ์และค่าใช้จ่าย

1.3 การลงมือทำโครงการ ครูต้องชี้แจงขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าและการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้เรียนให้เข้าใจ

1.4 การเขียนรายงาน ผู้เรียนจะเป็นผู้เขียนรายงานการทำโครงการ ซึ่งอาจเขียนตามหัวข้อที่กำหนดหรือเขียนตามสิ่งที่ต้องการบอกให้ทราบ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้

1.5 การนำเสนอโครงการ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญเพราะสะท้อนการทำงานของผู้เรียน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ทำ การตอบข้อซักถาม บุคลิกท่าทาง ท่วงท่า วาจาปฏิภาณไหวพริบ ผู้เรียนควรได้ฝึกบุคลิกภาพในการนำเสนอให้สง่าผ่าเผย (smart) พร้อมทั้งฝึกมารยาทในด้านการฟังให้แก่ผู้เรียนด้วย

2. บทบาทของครูที่ปรึกษา ครูที่ปรึกษาต้องใช้วิธีการต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหัวข้อเรื่องโครงการ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน ติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด ให้กำลังใจ ชี้แนะแหล่งข้อมูล แหล่งความรู้ ผู้รู้ เอกสารต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้า ประเมินผลงาน ส่งผลงานเข้าประกวด และจัดเวทีให้ผู้เรียน แสดงความรู้ ความสามารถ

3. การเสนอผลงานโครงการ การให้ผู้เรียนได้เสนอผลงานเป็นการเผยแพร่ผลงาน กิจกรรมนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออก เชื่อมมั่นในผลงาน ซึ่งมีหลายลักษณะคือ บรรยายประกอบแผ่นใส/สไลด์ บรรยายประกอบแผงโครงการ จัดนิทรรศการ เป็นต้น

4. การเขียนรายงานโครงการ เป็นการเสนอผลงานที่คุณเรียนได้ศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอดจนงานเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งมีหัวข้อคือ ชื่อโครงการ ชื่อผู้ทำโครงการ ชื่อครูที่ปรึกษาโครงการบทคัดย่อ (บอกเค้าโครงอย่างย่อๆ ประกอบด้วย เรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา และสรุปผล) กิตติกรรมประกาศ (แสดงความขอบคุณ หรือหน่วยงานที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือ ที่มาและความสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการ ผลการศึกษาค้นคว้า สรุปผล ประโยชน์ ข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิง

5. ขั้นตอนการทำโครงการงาน ในการจัดทำโครงการงานมี 7 ขั้นตอน คือ

1) กำหนดปัญหา กำหนดหัวข้อเรื่อง 2) ตั้งสมมุติฐาน 3) ออกแบบการทดลอง ออกแบบการศึกษาค้นคว้า 4) ลงมือปฏิบัติ 5) สรุปผล 6) นำเสนอผลงาน/ประเมินผล 7) จัดนิทรรศการ ส่งประกวด

จากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการงาน สรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการงาน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการเลือกหัวข้อเรื่องหรือขั้นนำเสนอปัญหาที่จะศึกษา ผู้สอนเชื่อมโยงสถานการณ์จากบทเรียนให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย อยากจะศึกษาต่อ และสามารถเลือกเรื่องที่จะทำโครงการงานได้ 2) ขั้นการวางแผน ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ การกำหนดวิธีการศึกษา โดยให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลที่ตนต้องการจากทำโครงการงาน คิดหาแหล่งข้อมูล วิธีการ กำหนดขั้นตอน ระยะเวลา และเขียนลงในเค้าโครงของโครงการงานที่ผู้สอนจัดเตรียมให้ 3) ขั้นการดำเนินงาน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด บันทึกข้อมูลทุกขั้นตอน ปรึกษาเพื่อนหรือผู้สอน ร่วมกันสรุปผลการปฏิบัติงาน ผู้สอนสังเกตพฤติกรรม ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ อำนวยความสะดวก และให้กำลังใจ 4) ขั้นการเขียนรายงาน ผู้เรียนเขียนรายงานโครงการงานด้วยลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด ตามรูปแบบที่ผู้สอนกำหนดให้ และจัดทำเอกสารเป็นรูปเล่ม ผู้สอนให้คำแนะนำ ดิชมการเขียนรายงาน 5) ขั้นการนำเสนอผลงาน ผู้เรียนเตรียมการนำเสนอผลที่ได้จากการทำโครงการงาน กระบวนการศึกษาและผลที่ได้จากการศึกษา ผู้สอนให้คำปรึกษา จัดบรรยากาศให้เหมาะสม ประเมินผลการทำโครงการงานของผู้เรียน

7. การวัดและประเมินผลโครงการงาน

ในการตัดสินคุณค่าเรื่องหนึ่งเรื่องใดนั้น การวัดหรือประเมินสิ่งนั้นอย่างรอบคอบเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นบทบาทสำคัญของครูที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ นักการศึกษาได้ให้ข้อคิดในการวัดประเมินผลโครงการงานไว้ดังนี้

กิตติชัย สุชาติโนบล (2546, หน้า 18-19) ได้กล่าวว่า การประเมินผลโครงการงานต้องวัดให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการวัด โดยให้ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ อาจใช้เกณฑ์ใหญ่ๆ 3 เกณฑ์ อันได้แก่ การวางแผนการทำงาน กระบวนการทำงาน ความสำเร็จของโครงการงาน โดยกำหนดสัดส่วนของคะแนนตามความเหมาะสม

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2546, หน้า 218) กล่าวถึงการประเมินผลโครงการงานมีจุดเน้นดังนี้

1. เน้นการประเมินผลโครงการทั้งระบบ การทำโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ระยะเวลาต่อเนื่องยาวนานพอสมควร เป็นกิจกรรมที่ทำเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการ ดังนั้นการประเมินผลโครงการต้องมีวิธีการที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ คือ ต้องประเมินกระบวนการหรือขั้นตอนการทำโครงการทั้ง 6 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 การคิดและเลือกหัวข้อโครงการ
- ขั้นที่ 2 การวางแผน(โครงร่างของโครงการ)
- ขั้นที่ 3 การดำเนินงาน(ปฏิบัติการโครงการ)
- ขั้นที่ 4 การเขียนรายงานโครงการ
- ขั้นที่ 5 การนำเสนอโครงการ
- ขั้นที่ 6 การพัฒนาโครงการ

นอกจากการประเมินกระบวนการทำโครงการแล้ว ต้องประเมินผลสำเร็จของโครงการควบคู่กันไปด้วยโดยใช้การประเมินผลตามทฤษฎีเชิงระบบ ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ระยะ คือ

1. Input คือ การประเมินก่อนทำโครงการ
2. Process คือ การประเมินขณะทำโครงการ
3. Output หรือ Product คือ การประเมินผลสำเร็จของโครงการ

2. เน้นการประเมินผู้เรียนในทุกด้าน การทำโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพในทุกด้าน ได้แก่ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ดังนั้น การประเมินผลโครงการต้องประเมินให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน

3. เน้นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริงใช้การประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการของตนเองและเน้นการประเมินตามสภาพจริง คือ ประเมินโดยบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการเช่น เพื่อนนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่นการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจรายงานโครงการและผลงานการประดิษฐ์ การทดสอบความรู้และการนำเสนอโครงการ

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) (2554, หน้า 29) ได้เสนอแนวทางการวัดผล ประเมินผลโครงการว่า ประเมินผลการทำงาน โดยการสังเกตพฤติกรรม วัดผล

ความรู้โดยการซักถามหรือวิธีการอื่นๆ ควรให้ผู้เรียนได้มีการประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน ครู และผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นๆ ที่มาเยี่ยมชม

สรุปได้ว่า การวัดและการประเมินผลโครงการเป็นกระบวนการตัดสินที่จะสะท้อนถึงที่นักเรียนได้ปฏิบัติขณะที่มีการเรียนรู้ร่วมกัน ต้องเป็นการประเมินตามสภาพจริง และมีการประเมินที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรมตามแผนและผลสำเร็จของงาน ซึ่งในการประเมินนั้น ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการประเมิน เช่น ครูที่ปรึกษา ผู้เรียนเอง กลุ่มเพื่อน และผู้ปกครอง

8. ประโยชน์ของการทำโครงการ

การทำโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการทำโครงการ ดังนี้

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553, หน้า 344) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการสอนแบบโครงการ ดังนี้

1. เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนฝึกทักษะในการปฏิบัติงาน
2. ทำให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการทำงานอย่างมีระบบและแผนงานที่ดี
3. ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนกระบวนการในการค้นหาความรู้
4. ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์

ในชีวิตจริง ในแง่ของการทำงานทำงานอย่างเป็นระบบ และผลที่ได้จากการทำโครงการ

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2545, หน้า 76) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ดังนี้

1. เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ปฏิบัติจริง คิดเอง ทำเองอย่างละเอียดรอบคอบ อย่างเป็นระบบ
2. ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาข้อมูล สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการในการทำงาน
4. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้เครื่องมือ ทักษะการเคลื่อนไหวทางกาย
5. ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกัน

กับผู้อื่นได้

6. ผู้เรียนได้ฝึกความเป็นประชาธิปไตย คือการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีการยอมรับในความรู้ ความสามารถซึ่งกันและกัน
 7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
 8. ผู้เรียนได้ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่น การสังเกต การจดบันทึกข้อมูล การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างมีแผน
 9. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล รู้จักพึ่งพาตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 10. ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำความรู้ ความคิด หรือแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิต หรือในสถานการณ์อื่นๆ ได้
- จากการศึกษาสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการทำโครงการคือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักวิธีการทำงานอย่างมีระบบ ฝึกฝนกระบวนการในการค้นหาความรู้ และส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้
 กรรวิ กันเงิน (2548, หน้า 22) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง การให้ค่าความรู้สึกของเราที่ต้องสัมผัสกับโลกทัศน์เกี่ยวกับความหมายของการจัดการสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึก ดี เลว พอใจ ไม่พอใจ สนใจ ไม่สนใจ เป็นต้น

นิตยา แก้วชื่น (2549, หน้า 44) กล่าวถึง ความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชื่นชอบในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องดำเนินกิจกรรมนั้นให้บรรลุผล

รัชนีวรรณ สุขเสนา (2550, หน้า 66) ได้สรุปความหมายความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เช่นความรู้สึกชอบ รัก พอใจ เต็มใจ และยินดี ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านวัตถุ และด้านจิตใจ เป็นความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อดำเนินปฏิบัติการนั้นๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สมลักษณ์ สุวรรณวงศ์ (2550, หน้า 36) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงาน หรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติ ในทางที่ดีของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมและเป็นพฤติกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกรัก ชอบ พอใจ เต็มใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน จนประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมาย

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ และแสดงออกหรือมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะที่แตกต่างกันไป ในการปฏิบัติงานใดๆ ก็ตาม การที่ผู้เรียนหรือผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานนั้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในงานที่มีอยู่ การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้ปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีนักการศึกษาในสาขาต่างๆ ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานไว้ดังนี้

Herzberg (1959, pp. 113–115) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factor) เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน เป็นต้น

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพการทำงาน เป็นต้น

Maslow (1970, pp. 69–80) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs) ซึ่งเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง บนสมมติฐานที่ว่า “มนุษย์มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อมีความต้องการและได้รับการตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่นๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีกความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่หมด ความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า ความอบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน

4. ความต้องการมีฐานะ (Esteem Needs) มีความอยากโดดเด่นในสังคม มีชื่อเสียง อยากให้บุคคลยกย่องสรรเสริญ อยากมีความเป็นอิสระ มีเสรีภาพ

5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต สมยศ นาวิกาน (2545, หน้า 119–155) ได้ให้ความสำคัญของความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน ซึ่งในปัจจุบันผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำปรึกษา แนะนำ การทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผู้สอนต้องคำนึงถึงแนวคิดพื้นฐานที่มีความแตกต่างกัน ใน 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติ การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความสำเร็จ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่นๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดี

มาจากผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดนำไปสู่การกระตุ้นการเสริมแรง เป็นแรงบันดาลใจเพื่อให้ผู้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการหรือเทคนิคต่างๆ ได้รับความพึงพอใจอย่างต่อเนื่อง และอยากปฏิบัติเพื่อการตอบสนองการเสริมแรงในเชิงบวก ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน

ดังนั้นครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศ สถานการณ์ สื่อการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจทำกิจกรรมจนบรรลุจุดประสงค์

Scott (1970, p. 124, อ้างถึงใน รัชณี สีดา, 2551, หน้า 42-43)

ได้เสนอแนวคิดการสร้างความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะก่อให้เกิดผลดีในการปฏิบัติงาน มีลักษณะ ดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงาน และการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้
 - 3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย
 - 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง
 - 3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เมื่อนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์ หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรม ได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนถนัด และสามารถค้นหาคำตอบได้ สรุปในการนำแนวคิด ทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องสร้างความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจ เช่น การให้ปฏิบัติการกิจกรรมที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สามารถทำงานได้สำเร็จและทราบผลการทำงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ และการสอนแบบโครงงาน พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เดือนฉาย แซ่จิ่ง (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ โดยใช้รูปแบบการออกแบบย้อนกลับ เทคนิค WHERE TO และวิธีการเรียนรู้แบบ STS Approach ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนราศีไศล อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2550 จำนวน 49 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการออกแบบย้อนกลับ เทคนิค WHERE TO และวิธีการเรียนรู้แบบ STS Approach มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ในระดับพอใจมากที่สุด

บุญลือ โสตินัย (2550, หน้า 127) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านดวนใหญ่ (สิราษฎร์วัฒนา) อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 27 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวม ต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับว่าทำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกภาษาร่วมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

วัชรีย์ ร่วมคิด (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูอนุบาลในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผลการวิจัยปรากฏว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการออกแบบการสอนสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุดสงวน ราชมณี (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเล่าเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระ

การเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนพยุหะวิทยา อำเภอพยุหะ จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โดยใช้รูปแบบ Backward Design เทคนิค WHERETO และวิธีเขียนแบบ กระบวนการ ผลปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมายหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ ในระดับ “พอใจมากที่สุด”

รัชนี สีดา (2551, หน้า 53-87) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้อย่างบูรณาการ เรื่อง คำราชาศัพท์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้อย่างบูรณาการ เรื่อง คำราชาศัพท์ ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้อย่างบูรณาการ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน 4) เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้อย่างบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแกเปะราษฎร์นิยม จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการเรียนรู้อย่างบูรณาการ จำนวน 8 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้ แผนการเรียนรู้อย่างบูรณาการมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.96/81.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7146 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 71.46 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการด้านการเรียนรู้ สามารถวางแผนการทำงาน ลงมือทำงาน ทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกปฏิบัติจริง รู้จักคิดค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเอง และมีผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนรวมทุกแผนอยู่ในเกณฑ์ระดับดีที่สุด

สุวิภา เอกพิมพ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบโครงการคณิตศาสตร์ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบโครงการคณิตศาสตร์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทำให้ความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิลันธนา ศุภดล (2552, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการออกแบบย้อนกลับผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับ

การเรียนรู้ด้วยการออกแบบย้อนกลับ Backward Design มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 78.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 75 รวมถึงนักเรียนมีความ คิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับดีมากถึงร้อยละ 92.11 ซึ่งจากงานวิจัยที่ กล่าวมาข้างต้น จะพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ Backward Design ช่วยพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน

จันทร์ฉาย อุพงษ์ (2553, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรม การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ Our Food & Health กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5/1 โรงเรียนอนุบาลนครพนม จำนวน 42 คน ผลปรากฏว่า กิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษโดยใช้การออกแบบย้อนกลับมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.70/84.05 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 และนักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอน โดยใช้การออกแบบย้อนกลับ และการเรียนรู้แบบโครงการ มี ดังนี้

Wahl (2003, pp. 3458–A) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงการ รายวิชาคณิตศาสตร์เบื้องต้นสำหรับนักศึกษา 18 คน เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีที่ได้ตอบสนอง การเรียนรู้ทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และให้เกิดแรงจูงใจต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบ โครงการ ซึ่งโครงการที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีทั้งหมด 5 โครงการ แต่ละโครงการมีรูปแบบ การเรียนหนึ่งแบบหรือมากกว่านั้น และในแต่ละส่วนจะมีระบบการเรียนรู้หลัก 5 ด้าน คือ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ร่างกาย และการสะท้อนผล เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเกต ซึ่งสังเกตในห้องเรียนขณะที่ทำกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ โดยสุ่มสัมภาษณ์นักศึกษาจาก 18 คน ผลการศึกษามีสามส่วน คือ ส่วนแรกพบว่านักเรียนมีความรู้ว่าการเรียนรู้แบบ โครงการทำให้เข้าใจแนวคิดวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีกว่าการสอนแบบเขียนบรรยาย ส่วนที่ สองพบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีความสุขกับการร่วมทำ กิจกรรม ส่วนที่สามพบว่านักเรียนตระหนักในคุณค่าของกิจกรรมในห้องเรียนที่ หลากหลาย

Niesz (2004, p, 95–A) ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจว่ามีวิธีการเรียนรู้แบบ
 โครงการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นพบ ใช้วิธีการเรียนรู้อย่างแท้จริงและเป็นวิธีการ
 เรียนรู้ที่มีคุณประโยชน์อย่างไร เพราะในปัจจุบันครูต้องใช้ความพยายามในการกระตุ้น ให้
 นักเรียนแสดงระดับความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองให้เปิดกว้างออกไปให้มากที่สุด
 ดังนั้นครูส่วนใหญ่จึงไม่เพียงทำหน้าที่ในการสอนเพียงอย่างเดียวแต่ต้องสอนและให้โอกาส
 กับนักเรียนทุกคนได้นำความสามารถและศักยภาพสูงสุดที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้มาก
 ที่สุด ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการให้ครูทำการศึกษาค้นหารูปแบบการสอนซึ่งจะทำให้
 นักเรียนทุกคนประสบผลสำเร็จได้ และยังเป็นการศึกษาว่าวิธีการเรียนรู้แบบโครงการ
 นำมาใช้ในชั้นเรียนอย่างไร และเปิดโอกาสในการเรียนรู้อย่างมีคุณค่าให้กับนักเรียนอย่างไร
 ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า หลักสูตรได้รับการออกแบบมาโดยวิธีการเรียนรู้รูปแบบ
 โครงการทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดผลในด้านบวก

Kucharski (2005, p, 652 อ้างถึงในรัชณี สีดา, 2551, หน้า 52) ได้ศึกษา
 ประสิทธิภาพของโครงการ the Ecological, Futures, and Global (EFG) เน้นการใช้กิจกรรม
 การเรียนรู้แบบโครงการซึ่งบูรณาการเข้าสู่การเรียนการสอนในหลักสูตรปกติ การวิจัยครั้ง
 นี้เปรียบเทียบรูปแบบการสอนแบบโครงการกับการสอนปกติ ผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง
 ที่ใช้เป็นนักเรียนจำนวน 461 คน ซึ่งเรียน ป. 1–ป. 6 มีครูผู้ร่วมวิจัย จำนวน 30 คน พบว่า
 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ภาคภูมิใจในตนเอง มีความ
 สามารถในการแก้ปัญหา และทักษะทางสังคม นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ระดับชั้นมี
 ผลสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติ

Hendrichson (2006, (pp. 30–33). ได้ศึกษาการใช้แนวคิดการออกแบบ-
 ย้อนกลับเพื่อช่วยครูผู้สอนได้สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสืบสวนสอบสวน
 (inquiry) ในหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า
 ครูผู้สอนสามารถวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 และการใช้วิธีการประเมินผลระหว่างเรียนช่วยทำให้ครูผู้สอนสามารถควบคุมดูแลนักเรียน
 และช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้

สรุป จากผลการวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า
 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบโครงการเป็นการ
 จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ความชำนาญ ทักษะที่มีอยู่ รวมทั้งจุดเด่น
 ของตนเองที่อาจไม่มีโอกาสได้แสดงออกในที่ใดมาก่อน นำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มที่

ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการคิด สร้างชิ้นงานที่สามารถ
ประเมินความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตรที่ครูกำหนด
เป้าหมายไว้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทน รู้จักการแก้ปัญหาที่เป็นระบบมีลำดับขั้นตอน
สามารถสรุปความรู้เองได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จึงสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้โดยการออกแบบย้อนกลับและการเรียนรู้แบบโครงงานทำให้ครูสามารถพัฒนา
และแก้ปัญหการเรียนรู้ของนักเรียนได้ประสบผลสำเร็จ ทำให้นักเรียนมีคุณภาพตรงตาม
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับความคาดหวังของพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติได้อย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร